

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
Чотирьох Свобод
України

НАРОДНА
СВОБОДА

СВОБОДА
ЛЮДИНЫ

ВИДАЄ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P.O. BOX 304 STD
NEW YORK 3, N.Y.

СВОБОДА НАРОДАМ!

СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ
(ООЧСУ)

ЗМІСТ:

1. Пам'ять їх живе	ст. 1	6. Памяті Ольги Басараб	ст. 14
2. Самостійність і соборність М. С.	ст. 3	7. Перші гасла і перші стріли Б. К.	ст. 17
3. Шлях в провалля Д. Д.	ст. 5	8. До національного виховання укра-	
4. Духове і матеріальне Е. Л.	ст. 9	їнської молоді І. М.	ст. 23
5. Ідейно-пилітичний поділ		9. Шлях Нації М. Б.	ст. 25
світу М. Ш.	ст. 11	10. Провідна верства нації М. М.	ст. 47

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

P. O. Box 304, Cooper Sta.
NEW YORK 3, N. Y.

РІК V. Ч. 1 (48)

СІЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ 1951

ЦІНА 50 Ц.

ВІСНИК

Пам'ять Їх живе

В історії нашої далекої, незабутньої й одиночкої в світі Батьківщини—була колись така весна, що приходить раз на століття, чи й на кілька століть: пробудження народу, відродження нації. Березень тисячадев'ятсотсімнадцятого року.

Не станемо пригадувати великого шуму тієї весни: маяння українських прапорів, гомону воскресних пісень, брязкуту української зброї. Настрою цих березневих днів не передати словами. Богняною бурею котилася тоді українська революція не тільки українськими землями, але й українськими поселеннями далеких просторів Азії, докочуючися до Тихого океану, до Зеленої й Сирої України.

Із радісної, хвилюючої хроніки тих років хочемо пригадати кілька моментів, щоб підкреслити ними, щоб на їх тлі змалювати подію, що її ми святкуємо рік-в-рік.

Треба ж сказати, що починалася українська революція не в Києві чи у Львові, не в Україні, але в далекій холодній столиці Московщини Петрограді чи Петербурзі, де колись — будуючи її — лягла кістями козацька сила. Це мабуть хотіло призначення, щоб у тому місті, збудованому дослівно на козацьких кістках 1703 року, відбулася — по двох століттях — перша українська військова маніфестація з українськими прапорами, з українськими піснями. Десятки тисяч українського вояцтва залишили тоді площі й вулиці столиці “єдиної і неділимої Росії”, вимагаючи самостійності й суверенності України.

Цю вимогу українці-вояки понесли в Україну.

Треба сказати, що за самостійність України, за вільне життя на власній землі і за господарювання у власній хаті стояли в той час передусім ті, що із зброєю в руках чотири роки кривавилися за ідею чужого “атечства”, за чужу і ненависну Росію. Це вони вимагали створення української національної армії, організуючи в квітні 1917 року під проводом Миколи Міхновського “Український Військовий Клуб ім. Павла Полуботка”, скликуючи в травні того ж року Перший Всеукраїнський Військовий Зізд, на якому було 1976 делегатів з мандатами від 1,782,444 Українців-вояків.

Але революційний порив, бажання цих не тільки військових а й селянських мас творити власну армію й державу, погашено. На згаданому зізді перемогла тодішня соціялістична урядова більшість і її думка, що армії не треба, бо “братня Росія” не піде війною на Україну. Збройний протест проти політики т. зв. Тимчасового уряду тієї “братньої Росії”, який не хотів визнавати ні Центральної Ради ні України, що його вчинили в липні 1917 року вояки з Полуботківського полку і з Вільного Козацтва, захопивши зброєю Київ, зліквідували сама ж Центральна Рада.

Треба було аж місяців прикрого досвіду з “Тимчасовим урядом”, треба було аж ворожих — навіть збройних виступів “братньої Росії” проти молодої української держави, щоб в січні 1918 року тодішня Центральна Рада зважилася проголосити свій четвертий універсал про самостійність України, про самостійність, що її від

самого початку революції домагалися українські вояки...

Можна б спитати — навіщо пригадувати це все? Навіщо роздряпувати, розятрювати старі — може ще й досьогодні незагоєні добре — рани? Треба! Чинимо це не з метою спорти з кимось, не з бажанням дорікати комусь за колишні помилки, але тому, щоб на цьому тлі вивести історію Крутянського бою, зясувати тим, що родилися в Україні і тим, що родилися тут — що таке Крути, в чому героїзм Крутянських борців. Мусимо ж зрозуміти, як це сталося, що не зважаючи на весь ентузіазм українського вояцтва перших днів березневої революції, не зважаючи на те, що майже два міліони вояків українців в липні 1917 року домагалися створення української армії, і вкінці — не зважаючи й на те, що 22 січня проголошено самостійність України — 28 січня того ж року вже тільки триста юнаків виїхало під Бахмач боронити Києва, зупиняти червону орду?!

Як це сталося? Відповідей було вже багато і в основному всіх їх можна звести в одну: розтрічено без пуття велетенські можливості, що їх давала революція Україні. Це ж недаремне хтось здається із старшої генерації, писав недавно, що святкування Крут повинно мати дві сторінки: одну — "найглибшого поклону героям з-під Крут", друга ж сторінка повинна бути "днем сорому й каяття"...

Прийшло потому те, що мусіло прийти. Але ми повинні бути вдячні Провидінню, що в оті тяжкі дні української державності, коли розбігалося й бунтувалося без діла вишколене вояцтво, коли — не цілий тиждень після проголошення Самостійності України — Києву почали загрожувати московські ватаги, і не було кому і чим їх зупинити, знайшлася хоч горстка українського юнацтва, що московську орду зустріла зброєю і тим врятувала не тільки честь України і честь української зброй, але й дала нам непреревершену легенду українського героїзму.

Тож треба було великого, просто незміrnого духа посвяти й жертвенности, щоб в такий час, як кінець січня 1918 року, коли валилося все і помочі ні звідки було ждати, відважитися станути збройною рукою проти безоглядних, безпощадних полків фанатичного московського большевизму.

Київська гімназійна й студентська молодь тих

років (треба сказати, що між нею були й уродженці Західної України) мала цього духа. Виявила його не тільки, виїжджаючи трьома сотнями під Крути, щоб там пліч-о-пліч 250 юнаків із Військової школи із зброєю в руках зустріти кількадцятьчні ватаги кривавого Муравйова.

Ще більшу силу духа, просто безприкладний героїзм виявила ця молодь під час самого бою. Треба ж пригадати, що ворог, зайнявши Бахмач і залізничну станцію Пліски, підходив із двома добре зброянними панцерними поїздами на станцію Крути. Проти нього виступили 29 січня 1918 року юнаки із Студентського Куреня (300 людей) і юнаки з військової школи (250 людей) теж із двома, нашвидку збудованими з залізничних вагонів "бронепотягами", які в найгарячіший момент бою разом із базою набоїв відіхали яких два кілометри в "запілля", бо так було безпечніше штабові, і студенти мусіли бігати аж туди за набоями до кулеметів і рушниць. Не диво, що кулемети Крутянців стали затихати і все більше й більше їх падало і що ворог почав оточувати кільцем завзяту оборону. Ще треба пригадати, що в найгарячіший момент почав відступати відділ юнаків із Юнацької школи, не повідомляючи через брак звязку юнаків із Студентського Куреня, і віч-на-віч пяних й озвірілих від спротиву матросів і солдатів "армії" Муравйова опинився тільки трьохсотній, втомлений уже боєм і без запасу амуніції — Студентський Курінь.

І в цю найбільш трагічну з усього хвилину українські юнаки показали себе гідними спадкоємцями української вояцької слави: не посоромили землі руської. З вигуками Слава і піснею "Ще не вмерла" кинулися вони в багнетний бій і, продаючи дорого своє життя, вигнули майже всі. Із десятків поранених врятувалося тільки сімох, бо й ранених большевики дострілювали. Своїм завзяттям і героїзмом задивували навіть ворога, московські учасники бою з подивом згадували потому у своїх спогадах завзяття і героїзм Крутянців.

Слава їхнього бою, слава їхнього безприкладного, незміrnого героїзму стала, бо мусіла стати, святою легендою молодої України. Коли вже ворог покинув згодом Україну, Крутянців з почестю ховали на Аскольдовому кладовищі в Києві. Над їх могилами, як і над могилами тих, що їх потому сотнями розстрілювали большевики в Україні, схилилися голови національної України

під проводом президента Центральної Ради Михайла Грушевського. Він щойно тоді збагнув всю глибину посвяти юнаків із Студентського Куреня і сказав, що пам'ять їх житиме вічно у народі.

І вона живе. Не тільки в тому, що Українці цілого світу святкують щороку, як святкували колись на рідних землях, роковини Крутянського бою. Не тільки в тому, що легенда цього бою,

слава безприкладного героїзму захоплює і запалює серця української молоді і на рідних землях і на шляхах вигнання по всіх країнах і континентах. Але ж передусім у тому, що традицію їхньої боротьби і вогонь їх запалу перейняла українська молодь на рідних землях і вже вісім років із зброєю в руках в рядах Української Повстанської Армії змагається з окупантами України, сповняючи тривогою ворога і дивуючи світ.

Микола Сидор

Самостійність і соборність

Перша Світова Війна, що велась імперіалістичними потугами, на склоні свого фіналу перемінилась на Сході Європи у національно-соціальну революцію, що вибухла 1917 року в Петрограді та скоро поклава кінець династії російських сатрапів-царів Романовичів.

Вже на початку революції, яку розпочали в Петрограді маси українських вояків, — було наявним, що її характер є в першу чергу національний, а відальшому — ѹ соціальний. Словом, народ повстав проти своїх поневолювачів-царів щоб скинувши їхнє ярмо, створити країні політичні ѹ соціальні умовини, а що найважніше — створити на руїнах імперії незалежні самостійні держави, досі поневолених царом народів.

Побіч інших зревольтованих народів, український народ негайно теж приступив до оформлення своєї долі і волі, які від тепер мали всеціло можливість формуватися так, як бажав народ, якого вимагав національний інтерес української нації, а не її поневолювачів.

Все українське населення прийняло революцію з захопленням, радіючи, що ѹ для України настав час повної волі і незалежності: по всій широкій українській землі відбувались віча-збори, які висловлювались за повною незалежністю і свободою, — тоді, коли сформований уряд України — Українська Національна Рада (19. 3. 17) в Києві висловила лише своє бажання, щоб Україна стала автономною у рамках російської федерацівної республіки... В додатку українська соціалістична преса, як "Нова Рада", "Воля Народу" та "Робітничі Газета", що почали виходити в Києві, відразу так і почали пропагувати те, що й

започаткувало УЦРада, — цебто — автономію з Росією.

Серед широких мас українського народу панував великий підйом і ентузіазм. Навіть українські вояки з фронтів висилали своїх представників і домагалися повної незалежності і свободи. Вони відмовлялись дальше воювати в рядах російської армії, змагаючи до негайного створення окремих українських національних армій, у які мали б включитися всі вояки-українці, що досі служили по чужих частинах. Вже на I-му Військовому Зізді (5. 4. 17), що відбувся у Києві та опісля на Другому Військовому Зізді, що відбувся місяць пізніше і мав величавий патріотичний характер, було репрезентовані кругло 1,782,444 вояків-українців! Це була сила, що з нею у той час можна було остаточно навіть без надлюдських труднощів, раз на завжди викреслити і оборонити всі граници України. Не без причин сам Ленін казав, що то був час коли "влада була на дорозі" і ѹ можна легко було брати в руки та кермувати долею народу. Однак ані цього ентузіазму-захоплення та стремління широких мас до незалежності і свободи, ані тих догідних умовин для влади — соціалістичні провідники, що кермували УЦРадою, не зуміли використати. Події переросли їх понад голови і воїни ніяк не могли не то йти впарі з ними, але й надігнати їх! УЦРада постійно всі свої сили і енергію звертала на боротьбу за... автономію, якої просила ввесь час у безсилого Російського Тимчасового Уряду, що сам був розсіаний і не здібний завести будьякий лад на Московщині. А на-

род в Україні домагався дії! Під його натиском УЦРада видала 10 червня 1917 р. Перший Універсал, який, крім декілька фраз нічого не давав і даліше не посувався поза автономію. Це саме було і з наступними двома "Універсалами". Однаке в міжчасі по менших і більших громадах народ почав виганяти силою російських урядовців та обсаджувати всі пости своїми — українськими силами, висилаючи водночас постійно заяви Центральній Раді, щоб діяла, щоб проголошувала повну незалежність, а вони завжди підтримають свій український уряд!

Важливий час проминав. Російський Тимчасовий Уряд був так само безсильний і нерішучий та ніяк не міг ані задовольнити вимог УЦРади, ані протиставитись масам українського народу. Це щойно почали робити і зуміли вповні використати більшевики-комуністи, що, скинувши нездарний "демократичний" російський уряд, проголосили диктатуру пролетаріату, понатворювали по крайній ріжні "Совети", а на ділі провадили запеклу пропаганду в цілі новного обезголовлення своїх противників, що їм нарешті таки вдалося. На шкоду і загибель національних революцій, здегустовані маси почали сприймати соціальні кличі більшевизму, що в парі з політичними обіцянками набирали тимчасового значення і всяку силу почали переважати на сторону комунізму.

Коли ж Українська Центральна Рада побачивши, що російський уряд сам знайшовся у боротьбі з комуністичною контр-революцією, не знаходила можливості "випросити" автономії, (бо вже не було в кого просити!) шукала ще даліше опору в російських соціалістів, які завжди були проти українських національних і незалежницьких стремлінь і нарівні зі своїми військовими лідерами, що втрачали ґрунт на Москвиціні в користь більшевизму, рішили боронити Росії на українській території!

Ставка українських соціалістичних політиків, що були при державній кермі, на своїх "побратимів" — російських товаришів — соціалістів, показалась наскрізь невдалою і шкідливою для України і її національних інтересів. Завдяки тій політиці, Україна стала полем боїв за чужі інтереси, що велись тепер більшевиками і білогвардійцями та обох, проти України! Українські воїки, що перші започаткували революцію за національне визволення, не бачучи відповідного проводу в Центральній Раді, втрачали запал і

охоту до боротьби і спротиву. І так, як спочатку домагались та навіть покидали російський фронт і голосились до диспозиції свого уряду — Центральної Ради — так тепер, після року вагань і шукань не виказували ані того захоплення, ані готовності до боротьби. Всі оправдування тогочасних політиків, що, мовляв "причина невдач — це вина несвідомості українських мас" — ніяк не відповідають правді, бо саме ці маси нераз домагались ясної політики і сильного проводу від свого уряду на численних Зіздах і маніфестаціях, однак безуспішно, бо той уряд ставився негативно навіть до своєї національної армії, до рядів якої голосились тисячі тих "несвідомих", що ладні були захищати свою Батьківщину і її волю своєю груддю та кровю!

Без огляду на це, здорові сили українського народу таки вплинули і примусили Центральну Раду дня 22. I. 1918 року, проголосити IV-й Універсал, яким проголошено Україну самостійною і від нікого незалежною державою українського народу! Цей Акт, — це перемога здорового українського розуму! Це голос революційної і вільної України та її нації, що не пішла даліше за плауванням і федералізацією соціалістичних політиків а висказала перед цілим світом, що . . . "Від нині Україна стає від нікого незалежною Державою свого народу!" Цей Акт, це вічна вартість для всіх сучасних і майбутніх поколінь української нації. Він врятував її національну честь і показав та ствердив до чого змагає і чого бажає українська нація! Це тріумф перемоги здорових сил української революції! Це перемога тих мас, що їх соціалістичні проводирі називали тоді "несвідомими"! Це витичений дороговказ для всіх наступних поколінь, що вказуватиме їм шлях до кожночасної перемоги над ворогами!

І хоч Україна, після цього проголошення, даліше кривавилася з наїздниками і не могла зараз вповні зреалізувати того Акту, все ж честь нації була врятована. Щоб врятувати більше, значить цілість, — треба було разом з тим проголошенням, перевести основну зміну в самому складі уряду, який був до того ступеня нездарним, що серед зростаючої загрози і ворожої мілітарної навали білих і червоних напасників, — стремів не до реставрації і закріплення власної національної Армії, а до її кінцевої ліквідації! Жахлива похибка і нездарність того уряду довели до того, що вже 29. I. того самого року, під

Крутами коло Києва стало до бою з більшевицькою навалою всього 300 невишколених українських студентів-воїнів, які в нерівнім бою полягли, бо так їм велів Закон Української Революції, — бо того вимагав теж Акт самостійності! Це геройство юнаків стало пересторогою для всіх тих, що вірили, чи вірять в чуже "братерство" та не доцінювали, чи не доцінюють своєї власної національної збройної сили! Деж діліся ті мільйонові сили українських вояків, що голосились до своєї Національної Армії? Вони розбіглися, чи краще їх не прийняли у час, їх розганяли домів. А пізніше було . . . пізно! У тому часі з кругло дво-мільйонової Армії, що бажала воювати за Україну, через відмову соціялістичних доктринерів Україна стала, одверто кажучи, зовсім безоборонною супроти ворожих навал!

Якийсь дивний маразм і ненависть до зброї тодішніх соц. провідників, довели Україну на край пропasti! Комуністичні пропагандисти та насильники почали завойовувати силою Україну, яка стікала в крові, бо понадто царські генерали рішили зробити ті землі пляцдармом проти наступаючих більшевиків, що в результаті нанесли країні повної руїни. В додатку не скордіновані воєнні дії ріжких отаманів та всякого анархізму ніяк не могли спричинитися до закріплення проголошеної свободи і самостійності.

Однак Крутянський бій і смерть "Героїв Триста" започаткували новий період в історії України:

їни: період збройної боротьби з ворогом — період національної політики, що орієнтується на власні національні сили, а не на "орієнтації" займанців та поневолювачів України.

В ході дальшої боротьби наступила ще одна важлива подія, що звязана з датою 22. I. 1919 року, коли на площі Св. Софії в Києві було проголошено злуку всіх українських земель в Єдину, Соборну і від нікого незалежну Українську Державу! Цей Акт являється не тільки найважливішою, але й найрадіснішою подією в новітній історії України! Цей Акт доповнив і раз назавжди, волею української нації, обєднав усі землі в одно ціле і ніколи нерозривне національне тіло українського народу, що окроплене кровю своїх кращих дітей. стало для всіх нащадків заповітом і аксіомою — непорушною правдою української нації, яка бажає жити вільною і обєднаною в Українській Самостійній Соборній Державі!

За ту правду, за ті ідеали, за їх зміст і повну реалізацію, ведеться незакінчена для нашої нації затяжна боротьба на всіх відтинках національного життя на Рідних Землях. Вона ж, та боротьба, повинна і мусить полонити всі уми, всі серця синів і дочок України, розкиданих по всій вселенній, щоб і вони включили себе духом, умом і чином, у боротьбу цієї величної ідеї, яка соборно обєднує Воючу Україну та прямували одним фронтом до успішної реалізації Історичних Актів — до побудови Української Самостійної Соборної Держави!

Д. Донцов

Шлях в провалля!

Двоedушна людина не тверда на всіх путях своїх.

(Посл. ап. Якова I, 8)

Світ, в який вступив диявол — "отець лжи" — мусить бути забріханим світом. Все в нім виступає під маскою, боячись назвати себе своїм ім'ям. Роблять це і ті, які, називаючи себе націоналістами, обманюють і нищать ідею націоналізму, ідею української Правди. А під популярним стягом націоналізму, пачкують "з чужого поля" ідеї та ідейки, що ними вибруковані шляхи в провалля.

Які ж ідейки "з чужого поля" пачкують вони?

Передусім ідейки ідола советської Москвиціни, Карла Маркса. О, не в цілості, ні! Одні — три чверті з його "науки", другі — половинку, щоб че відразу додумалися люди про що ходить. І соціалізм — о, теж не в цілості, а частями, щоб затрувати поволі...

"Ми погоджуємося з критикою капіталізму К. Маркса". "Ми оцінюємо позитивно соціалістичну концепцію передбудови суспільства", бо марксизм же прагне створити нову збірноту "без визискувачів і визискуваних"... Але — не думайте, що "ми" — марксисти, нічого подібного! "Ми

— проти марксизму” і “яке-небудь звязування нас з марксизмом є глибокою помилкою”.

Так в коротці виглядає стаття п. Полтави на цю тему.

Як ви не приймете цю мішанину “за” і “проти” за нове Євангеліє, — то ви ворог визвольного руху. Бо ця наука — це “ідейна еволюція” націоналізму, “дозрівання руху” — від Міхновського до Маркса. Карл Маркс — це патрон та ідеолог Сталінів, Троцьких і Кагановичів. Ні Карл Маркс, ані соціалізм взагалі, зовсім не думав визволити визискуваних, ані знищити визискувачів; він хотів підчинити визискуваних, особливо ненависне соціалістам селянство, новій банді визискувачів, партійній бюрократії під шумливою назвою “диктатури пролетаріату”. З якої рациї треба “позитивно оцінювати” цю концепцію? Навпаки, треба здирати маску з бородатого пророка деструкції — не капіталізму, а християнської цивілізації. Треба палити його отруйні “твори” у вільнім Київі. Але нас переконують, що еволюція українського націоналізму веде до марксизму...

Автор статті зазначує, що “ми” прийшли до марксизму не “як учні Маркса”, а “в боротьбі з Марком”. Для Маркса і його вірних — це має бути не робить ріжниці. Навпаки — вірні більше радіють не з правовірних, а з “розкайних грішників”. Цих навіть не відразу під стінку ставлять.

Другий ідол деяких “націоналістів” — це “розвоєві тенденції сучасного світу”.

Говориться при тому багато і про свободу та демократію, при чому пр. Франко, який побив комуністів і оборонив віру, — є на індексі, — бо недемократ, а Тіто, недавній сталінський слуга, є демократ. Недавно і китайський Мао був аграрним демократом. Свою “демократичність” націоналісти ці посувают так далеко, що в ім'я її й до “загально-европейської Унії” прилучити Україну хочуть. Очевидно, як “самостійну державу”, але це знову маска! Мафія, яка майструє оту “паневропейську”, чи навіть світову “Унію”, має мати свою армію, свою поліцію, свій “наднаціональний уряд”. А що до самостійності окремих націй, то дадуть таку, яку давав Керенський і Ленін... Але наші націоналісти — самостійники! В цім ніхто не сміє сумніватися, як ніхто не сміє сумніватися, що вони антимарксисти... Бо на двоє говорять...

Одним словом, вони — **і це, і те:** і ніби марксисти, і ніби немарксисти... И ніби націоналісти,

і ніби демократи... И ніби самостійники, і ніби “уніоністи” — космополіти... Коли ж зробите ім закид двоєдущності, — вони щиро обуряться. Бо як раз в тім бачать свою заслугу! Людина ж одного переконання — це туман, якого фантазії не дадуться примінити в практичнім життю! Він “ретроград”, що не вміє йти за віком і за “прогресом”! Людина неєластичної думки!

Більше того! Свою без-ідейність, або “кілька-ідейність”, вони підносять до височини засади. Одні кажуть: “Ми проти привязування нас до будь яких доктрин і теорій”... Отже проти **всяких** основних принципів, на яких фундувалася б їх програма чи акція. За те мають такі “політичні концепції”, які “випливають не з доктрини, а з реальних потреб і вимог українського народу” і з “розвоєвих тенденцій сучасного світу”... Отже “реальні потреби” України — суперечні **всякій** доктрині. Може й доктрині націоналізму? А дальше: чого ви думаете, що вимоги України ідуть паралельно до розвоєвих “тенденцій сучасного світу”, і яких саме? Пануючі **тепер** “тенденції” в бік соціалізму, атеїзму і світового уряду, явно ворожі інтересам України. Як же їх можна ідентифікувати? Другі кажуть: “Ми не хочемо звязуватися з жадною філозофічною системою”, житимемо без філозофії, цебто без світогляду. Підемо туди, куди нас потягнуть “розвоєві тенденції світу”... Інші (“Сучасна Україна”) ще отвертіші: “Як можна, кажуть, визнати ідеалізм чи матеріалізм як світогляд? Сьогодні ще не знати, який з них в науці переможе! — чи спір рішиться “в бік ідеалізму чи реалізму”. Як жеж “ми” можемо себе звязувати з одним чи з другим”. А як завтра буде вирішено інакше як сьогодні, що тоді?

І цю політику безпринципності (ні туди, ні сюди), або пасивного приймання того, що хтось десь вирішить, хочут накинути воюючій Україні... Залежно від того, який “німець” візьме гору.

Вчора націоналіст, нині демократ, потім марксист, а потім? Як у Шевченка:

“Німець скаже: “Ви моголи!” —

“Моголи, моголи...”

“Німець скаже: “Ви словяне!” —

“Словяне, словяне”.

То знов говорять: “Програмово-ідеологічний багаж, що його пробував защепити український націоналізм в широких східно-українських ма-

сах", показалося "був для них несприятливий". Мені доводилося стрічатись з представниками тих "східно-українських мас". Одні були затуркані большевицько-соціалістичною наукою, але многі ненавиділи її такою ж ненавистю, як батьки їх, що згинули в боротьбі проти соціалізму під Базаром, Крутами, на Соловках. Чому ж деяким націоналістам захотілося числитися не з цими, а з тими першими? А що, якби ідея державності показалася "несприятливою" для "східно-українських мас"? Чи і її, разом з націоналістичною ідеєю треба б було викинути на смітник? Чи східно-українські маси прагнули державної самостійності 50 літ тому? Мабуть ні! То це ж не стримало Міхновського і Р.У.П. видигнути гасло самостійної України. Чому? Тому, що Міхновський мав принципи, яких не мають сьогоднішні "націоналісти"; тому що мав гарячу віру в національну справу, мав темперамент провідника та ідейного формотворця, якого брак опортуністам, які, як модні краватки, чіпляють собі: одну нині, завтра другу ідеологію.

Відкидаючи "теорії" й "доктрини" наші націоналісти мусіли поставитися **скептично і до релігії**. Хто "позитивно ставиться" до науки комуністичного мандарина Карла Маркса (цілком чи частинно), той не може позитивно ставитися до релігії. Націоналісти наші обурені, як сміє хтось жадати, щоб націоналіста "мав обов'язувати християнський світогляд"? Як сміють їх кликати на боротьбу "проти атеїзму, матеріалізму, марксизму"? Бути демократом, чи соціалістом — це конче потрібно. Але бути християнином? Це ж проти "прогресу"! Тому в своїх заявах — вони виелімінували поняття і слово "Бог". Тому — серед "духових і матеріальних надбань" нації — їх інтересує: наука — на першім місці, культура — на другім, церква — на останнім. Про релігію — не згадується. Зокрема цікаво поставив справу релігії п. О. Горний ("Суч. Україна"). Ідеалістична філозофія з тезою, що "основою світу є ідея, дух, іщо існував першим і скоріше від природи", створивши її, щебто що основою світу є Бог, — ще "недоведена наукою". Отже нема, що її й приймати! От, як би хтось "довів" існування Бога, як Евклід, що сума кутів в трикутнику є рівна двом простим, тоді все було б гаразд, а так нащо ж іти проти науки? Віри ці люди не мають. Тридцять літ вби-

вав їм в голову Сталін та його марксівські "начотчики", що існує тільки те, що можна намацати — звідки тоді у них зявилася б ідея Бога, ідея якою горіла вся наша геройчна давнина, її письменство й філозофія, Котляревський, Квітка, Шевченко? Ідея, без якої **ні одна цивілізація** не могла існувати, яка є основою всього світогляду нашої нації.

А в остаточнім рахунку, в справі релігії таке саме наставлення як і в справах націоналізму, марксизму, демократії: чекають що скаже "наука", отже знов якийсь "німець", який з черги опиниться зверху і нашим "малоросам" розточить нові "розвоєві тенденції світу" і "науковість" релігії чи атеїзму.

Про таких революціонерів писав І. Франко: "І хоч в душу вірвесь часом волі приваб але, кров моя — раб! Але мозок мій — раб!... В нервах ношу я невільницький страх" — страх не піти "за віком", страх, в імя своєї гарячої віри — відвернутися від цілої тої чортвиці (матеріалізм, соціалізм і пр.), яка "современними вогнями" диявола завзялась спалити все, що йде під знаком хреста.

Наші матеріалістичні філозофи доводять, що й визнавці матеріалізму, "можуть бути людьми сильної волі, залишного характеру й стреміти до тріумфу своєї ідеї". Можуть це напр. комуністи, але не тому, що якась марксівська "наука" перевконала їх в слушності їх ідеї, а тому, що мають в собі — всупереч всяким наукам — **диявольську віру**, в службі зла. Нам жеж — наші "філозофи" радять визбутися нашої віри в службі добра, яка одна може протиставитися ділу диявола.

І ще одного не бачать згадані філозофи: що всюди в Європі атеїстичний матеріалізм чи соціалізм, нищучи віру **нищить і любов і привязання до отчизни**, роблячи її безборонною на зовні, а в середині здобиччю всякої хижакької міжнародньої погані...

Двоєдущні по природі, бояться стояти на власних ногах, одержимі патальогічною тugoю до "об'єдання", — з ким будь. Один двоєдущницький письменник так розкоханий в солодкій ідилії "об'єдання", що з усеї героїки "Тараса Бульби" тільки й памятає, як побившися на вкулачки з сином, старий Тарас зараз же потім і "почоломкався", що радить і нашим "розсвареним" партіям зробити. Що обходить сентементального хохла, що один день і одну лиш ніч

проводили козаки в "чоломківській" ідилії? Що потім прийшли грізні часи війни, де розійшлися дороги навіть батька з одним з синів? Що вже не цілювалися вони, коли "рідний по крові" син став перед батьком у ворожім таборі? Для приклонників "обєднання" існує лише ідилія... Єднati — кажуть — усіх! — "і тих, що не помиляються, й тих що помиляються, гарячих і холодних, соціалістів і монархістів" (У. Самчук, "Наші Дні"), і, мабуть чесних з шахраями, ідейних з спекулянтами, борців — з героями чужих пеперекоїв, патріотів з "репрезентантами"? — Все одно, хохол має чule серце, мусить з усіма "чоломкатися" хочби загинула справа, за яку міліони лляли кров. До чого це доводить? До того, що націоналісти конче прагнуть лучитися з УНРадою... А члени УНРади не люблять України, люблять натомість "братніх соціалістів" московських... І в імя цеї любові відмовляються від всіх актів, якими проголошено державність українську, просячи у "братів-москалів", щоб народові українському позволили ще раз висловитися — чи хоче бути вільним, чи лишитися у братнім ярмі... "Право самовизначення"! "Демократичне" голосування картками, многолітній плебісциту крови — соціалістам і демократам не старчить! А стежка від Чернових і Абрамовичів веде до Марголіна. А Марголін (дивись його американську книжку!) — противник української незалежності і перетрактор з большевицьким посольством... От куди заводить об'єднавча дурійка.

Ще приклад: "Укр. Самостійник" (12. XI. м.р.) пятнуне офіціоз УРДП за те, що смерть команданта УПА зробив "об'єктом глузування", називає це "національним злочином", який ставить газету УРДП в один ряд з комуністичною пресою, — "перестає уважати цю газету українською"... В тім же числі "Укр. Самостійника" — лист Полтави до члена лівого відділу тої ж партії УРДП, Бабенка, з "привітом" і "побажанням найкращих успіхів в праці". В якій? В праці глузування з УПА? В праці "національного злочину"?

Емігрантські партії через свої "еволюції", "до-зрівання" й "тактичні міркування", — так основно забули про всякі принципи, що уявити собі не можуть, що внутрі супільства — особливо в наш час — може йти **світоглядова** боротьба. Як для баби Палажки і Параски, всяка така боротьба є для них "сварка", "гризня" за дурницю, щось як за гусака у Гоголя. Знають лише своє

загумінкове напоминання, нічим благання високодостойного п. Федя Юшки з "Мітли": "три-майтисі всі разом, ни гризітсі зі собов тай ни сварітсі, кухані силепки!"

Тим часом для об'єднання нації в одній ідеї і в однім чині, не вистарчить об'єднання селепків. Коли на еміграції, в партіях і організаціях, є замасковані приятели Кремля, або політичні спекулянти, яким дорога не Україна, а її "репрезентування", щоб отримати для себе "великі і багаті милості" сильних світу цього, — то не до співпраці їх кликати, не об'єднуватися їх "чоломкатися" з ними треба, а викидати за борт політичного життя.

Не будуть об'єднуючим магнетом люди, які є трохи соціалісти, трохи націоналісти, трохи матеріалісти, трохи ідеалісти, трохи самостійники, трохи "уніоністи", які біжать вперед чи назад, але завше за возом чергового тріумфатора, принципіальні двоєдущники, вороги аксіом і незбитих правд. Відкидаючи націоналізм, відкидаючи потребу одної доктрини, вони створюють порожнечу, в яку й вдираються ворожі доктрини комунізму. Може не всі з них знають, що це якраз і є ціллю Москви, бо **ніщо так не деморалізує рух, як захитання його ідеології**; як брак чіткого, аксіоматичного "вірую"; засадничо негативного ставлення до **всєї ідеології** ворога.

Як то знаємо з прикладу Азії — Кремль охоче лишає націям, засудженим ним на проковтнення — їх націоналізм, лише звернутий проти Заходу і підмінований застриком марксівської й безбожницької отруї. Партія, яка цей застрик, без спротиву, прийме, є чергова жертва СССР.

Обєднаний балаган ми бачимо у Франції. Він лише до кінця винищує життєві сили нації. Не тудою йде визвольний шлях воюючої України. На її чолі повинен стояти провід 1) з **одною**, аксіоматичною, ясною **своєю** Правдою, **своєю** національною ідеєю, не зліпком ідейок "з чужого поля", відповідно до даної конюнктури, ідейок, **проти яких** кривавилася воююча Україна 1917-21 рр., кривавиться й досі; 2) ця ідея мусить проголосити війну всякому марксизму, соціалізму і комунізму; не лиш совєтському режимові, але й Росії: проголосити безпощадну війну дияволській науці матеріалізму; 3) боротися не за "реальну, сучасну" Україну зпрофанованих церков, московських колхозних кошар, і шамансько-суздальської "культури", а за Україну історично традиційну, запхану завойовником під

землю, в могили; 4) ця ідея мусить валити всі чужинецькі ідоли на Україні, не поклонятися якісь їх частині, передній чи задній, горішній чи долішній; 5) ця ідея мусить бути надихана **фатичною вірою** в єдино-спасенність тої Правди нашого життя, яку голосив Шевченко, яку боронили Хмельничани, воїни Ігора, за яку вмирали сотки тисяч від 1917 року до нині, за Правду, якої символом є знак **Хреста**. Бо війна, яка точиться в середині білої раси — це не війна між комунізмом та ідеями соціалізму чи демократії. Це війна між силами диявола — і загроженого ним християнства. Двоєдущникам не встоятися

в цій боротьбі. Вести її можуть лише **обєднані**, рідні собі духом, ментальні нащадки суворих по-статей, яскраво змальовані в велетнях нашої давнини — у Шевченка, у Гоголя, у Стороженка. **Тільки вони!**

Ті суворі постаті вже воскресли на Україні знов. Вони мусять знайти рідний їх духові провід. Інакше вони або програють війну, як її програв пімецький націонал-соціалізм, або, вигравши війну, програють мир, як його програла демократія по 1945 році.

Шлях в провалля!

Е. Ляхович

Духове і матеріальне

Наша доба загострює потребу розмежування духового і матеріального. Ці поняття, в їх скрайніх проявах, ми нині виразніше бачимо й відчуваємо, ніж коли-небудь передтим. Водночас граніця, що відмежовує одне від другого нині більш сплутана, ніж коли-небудь передтим. В трагічних хвилинах, яких нині багато, людська душа пробиває шкаралущу земного, матеріального і гнана почуттям розпуки звертається до Бога. В таких хвилинах вона сильно відчуває щось впіде й відчуває призначення певної цілі для людського життя. Але по небезпеці вона склонна знов забувати одне і друге і склонна знов поринути всеціло в любування матеріальним життям.

Молитва часто привертає рівновагу і спокій душі. Але застрик гормонів теж привертає рівновагу "лібідо", а матеріалісти хвалиться, що "наша голка дає нам більшу полекшу, ніж ваша молитва". В першому випадку маємо до діла з оздоровленою людиною з цілю. В другім - з "оздоровленою" людиною без ціли.

В ділянці збірного, політичного життя також бачимо виразні різниці між духовим і матеріальним, але границя, що розмежовує їх гірше ситуата, ніж коли небудь передтим. Так, ми маємо гарячих приклонників різних фільософій, зокрема матеріалістичної і релігійно-ідеалістичної. Проте стрічаємо часті випадки, де духовні особи, які своє життя посвятили службі Бога, йдуть на компроміси, а навіть об'єднуються з людьми, що виразно здекларували себе проти Бога, що в

засаді відкинули над собою Божий авторитет й за найвищий признають свій власний, людський. Замітне, що саме ці останні стали нині найкрикливішими оборонцями демократії, свободи, гуманності, а навіть індивідуальної гідності людини. Так, клич збереження християнської цивілізації нині в моді. Його висувають не лише правдиво віруючі люди, але й агностики, недовірки.

Покласти виразну границю поміж духовим і матеріальним так само важко, як покласти виразну границю поміж формою і змістом: зміст постійно прямує, щоби вилітись у форму, а форма постійно прямує, щоби сама собою стала змістом. Проте бодай приблизно мусимо розрізняти ці поняття, щоби бодай в зарисах зрозуміти цей гігантичний конфлікт, що навістив нашу кутю.

Щоби зрозуміти духове, а тим самим протилежне для нього — матеріальне, необхідно починати від св. Письма, і то не лініє Нового, але й старого Завіту. Нехай архаїчна форма висказаних там думок нікого не знеохочує. Ця форма відновіла у тодінням часам. Вчитуючись у св. Письмо су ~~ло~~ людина пізнає — що значить бути вірючим чоловіком, а що невірючим? Пророки тодінніх часів всюди виразно підкресляли, що уважають себе й усіх інших людей на землі малими істотами, малими в порівнянні до Бога. Авторитет Бога над собою вони дуже виразно відчували. Вони думали про Нього, роз-

мовляли з Ним, молились до Нього, просили в Нього, грозили іншим гнівом Божим. Все, що вони робили, робили під кутом Божого ідеалу. Бог був джерелом досконалої мудrosti, істини, справедливостi, любовi, щедроти, сили. Справедливiсть, мудрiсть, могутнiсть, любов, щедрота, великодушнiсть i т.д. — були прикметами, що випливали не з субективного самозакоханого "Я" людини, тiльки з цього позаособового, об'єктивного Божого ідеалу. Людина, вирiшуючи, що справедливе, а що нi, не руководилась почуванням еготизму, тiльки почуванням Божим: Як ця справедливiсть буде виглядати крiзь призму Божого ідеалу? Добившись свiтських впливiв i сили, людина, по їх навчаннi, повинна цю силу i цi впливi виконувати не пiд кутом — "так менi хочеться", "я так кажу", тiльки — "як повинен я це виконати, щоби знайти одобрення i признання Бога?" Коли людина шукала за мудрiстю, себто не лише за набуттям об'єктивного знання, але й вмiнням робити з нього розумнi висновки, вона теж зверталась до Бога за удiленням тих духових почувань, без яких в життi неможливо зробити розумних заключень, навiть коли нашi мiзковi клiтини наладованi знанняm.

Людина бiблiйних часiв всюди, на кожньому кроцi, жила пiд сильним враженнiм цього найвищого Божого авторитету над собою i цей iдеалiстичний свiтогляд переливався на свiтсько-полiтичне життя, пiдготовляючи ґрунт i опiсля приймаючи Христовi зерна, що завершились у нинi знанu "християнську цiвiлiзацiю". Людина бiблiйних часiв була релiгiйною, вiруючою. В протиставленнi до цього людина, яка не вiдчуває n i не признає viщого Божого авторитету над собою; яка сама себе уважає за такий найвищий авторитет; яка себе уважає джерелом мудrosti, справедливостi, доброти, сили — є невiруючою людиною, навiть коли через по-милку себе зараховує до якоi церкви i навiть коли голосить потребу рятування християнської цiвiлiзацiї. Вона кличе рятувати щось таке, що вона сама знищила i потоптала у власнiм серцi.

Вiра в Бога дає нам вихiдну точку, як теж iдеал до котрого маємо прямувати. Без вiри в Бога i одне i друге тратить всякий змисл. Божком тодi стає сама людина i це вона сама рiшає, що зло, а що добре; що справедливе, що мудре, що гарне, що моральне. Цiллю людини тодi стає її само фiзичне iснування, для якого вона налом-

лює усi в засадi шляхотнi духовi аспiraciї, якi з черги розпадаються так, як розпадається тiло вiд недуги прокази. Блудна людина попадає в зачароване коло. Раз вона стала божком для себе, вона простягає свої впливi над iншими. Починається боротьба божкiв, для яких кожний є своїм власним законодавцем. Конкуренцiя зводиться нижче звiрячого рiвня, неприборканi iякими моральнiми скрупулами. Остаточно приходить до перемоги i подiлу роль: однi захоплюють усе в свої руки, iншi усе тратять. Свобода, гiднiсть людини, демократiя — стають карикатурами.

Остаточне стремлiння кожнього деспотично-безбожницького устрою є: звести пiд владних до ролi муравлiв, без душi, без iнiцiативи, без волi, без цього Iдеалу, що своєю красою манить до себе . . . тiльки iз глибоко закорiненим жахом перед карою, жахом, який в деспотично-безбожницькiй системi є всюди сущим так, як в релiгiйнiй системi є всюди суща приявнiсть Бога. Той жах є одинокою рушiйною силою в виконуваннi обовязkiв громади. Той жах є одиноким джерелом iхньої суспiльної динамiки.

До того рiвня мусить скотитись кожна суспiльнiсть, яка дала себе оволодiти провiдникам, що не вiрять в Бога. Провiдник, який вiдкидає viщий вiд себе Божий авторитет, мусить стати наперед автократом, opisля деспотом, opisля людською бестiєю, що роздавлює iнших. Повторюємо, вiн мусить ним стати силою закону. Bo вiдкинувшi Бога вiн тратить об'єктивний шляхотний iдеал i усе перебирає в свої чоловiче-блуднi руки. Хтось же ж мусить бути авторитетом. У вiдсутностi Божого авторитету вiн сам ним стає i до своiх погляdів, зроджених в його egoцентричнiм умi, ненагрiтiм святими почуваннями вiдповiданостi перед Богом — вiн наломлює усе довкруги. Вiдкинувшi безсмертнiсть душi i її завдання на землi, такий деспот не вiдчуває потреби рахуватись з iндивiдуальнiми стремлiннями iншої людини. Усi святощи iншої людини, її бажання кристалiзувати себе духово, аспiрувати до чогось viщого, її свобода i воля — падуть жертвами брутального чобота деспота. Деспот знає тiльки свою власну свободу i волю. Вiн мав лише її на uвazi, коли добивався сили.

Над повищими фактами — бо повище сказане не є якимсь академiчним мiркуванням, що може або не може сповnитись, тiльки трагiчно заiсно-

ваними фактами в багатьох краях, серед них в Україні — мусимо усі добре застановитись й витягнути належні висновки. Московський комунізм, що є дещо відмінною формою старого московського імперіалізму, скотився до такого яскравого озвіріння тому, що він яскраво відкінув Божий ідеал. Підчиняти духове земному було все в традиції московських деспотів. Але по закону рівень озвіріння все стояв в прямій пропорції до рівня безбожництва в московських провідних верствах. Як довго там існувала злудна віра в Христа, так довго і в такій самій мірі злудно існувала пошана до тих людей, що не були при владі. Як злетіла маска віри в Бога, злетіла теж маска пошани до усіх духових цінностей, які святощами уважаються на Заході. Треба тямити що, московський комунізм скотився до такого озвіріння не тому, що в початках брак було йому людей навіяніх земним ідеалізмом. Ні, вони були і може є вони й нині. Але земний ідеалізм веде людину прямим шляхом до сатанізму. Людина є людиною в повному того слова значенню так довго і лише тому, що духовно опирається на найвищому Божому ідеалі. З хвилюю, як вона відкіне цей ідеал і спретиться вповні на власних силах — вона починає котитися вдовину. Це закон, який в нинішню пору треба вив-

чати всім на пам'ять, і вивчивши — робити з цього належні висновки. Хто відкинув віру в Бога він тим самим станув по боці комунізму навіть коли не свідомий цього, навіть коли думає, що своїми словними протикомуністичними заявами чи відорваними ділами шкодить йому. З другого боку, хто має правдиву віру в Бога, він є смертельним ворогом комунізму, навіть коли несвідомий, в чому заключається його ворожість. Ворожість його міститься в тому, що він понад деспотом хоче поставити інший Авторитет, Авторитет досконало шляхотних прикмет, з яким деспот мусівби рахуватись і поступати в границях законів цього найвищого Авторитету. А це була б абдикація з його деспотичного авторитету.

Влада на світі мусить бути. Хтось порядок мусить вдержувати. Також мусить бути в людей спонука до діяння, до чину. Кого перестав зпереду приманювати досконалий Божий ідеал, того іззаду мусить підганяти револьверова куля, терор і жах. Відкинувши високий, шляхотний Божий авторитет людина всеціло виставляє себе на експерименти чоловіче-блудного деспотичного авторитету, який в остаточному висновку роздавить усі святощі, включаючи благородне почуття патріотизму.

М. Шульга

Ідейно-політичний поділ світу

По другій світовій війні світ чимраз виразніше ділиться на окремі ідейно-політичні табори. Ці табори не вкладаються в державні кордони окремих держав, чи груп держав. Вони не мають між собою державних кордонів. Кожен з таборів лише до певної міри, сконцентрований в межах тієї чи іншої держави, або групи держав звідкіль він променює свої галузки по всій земній кулі, просякає за кордони інших ідейно-політичних таборів.

Отже, ми маємо на увазі не окремі держави чи групи держав, що протистоять одна одній в боротьбі. Ми говоримо про багатомільйонові маси людей, які наслідують ті чи інші політичні ідеї і боряться за їх здійснення. Під цим оглядом, в аспекті ідейно-політичному сучасний світ поді-

лений на такі табори: большевицький, демократичний, національно-визвольний.

I. Большевицький ідейно-політичний табір

Большевизм поставив свою метою перебудувати існуючий світ на комуністичний.

Метода перебудови світу революційна, насильницька. Рушійні сили перебудови світу:

1. Класова боротьба пролетаріату в культурних і цівілізованих самостійних державах світу.

2. Національно-визвольна боротьба народів колоніальних і залежних країн світу під проводом місцевих комуністичних партій — “п'ятої колонії” Москви.

По першій світовій війні большевики головно розраховували на пролетарську революцію в пе-

передових країнах світу. Але в скорому часі вони побачили, що немає виглядів на негайне (на скоре) переведення пролетарської революції в передових країнах світу, бо за комунізмом народні маси не йдуть. Тоді большевики прикрили своє ідейно-політичне банкроство в культурних країнах світу організацією "народного фронту" і взяли головний курс на інспірацію і провокацію національно-визвольних рухів в колоніальних і залежних країнах світу по цей бік "залізної заслони".

Сили на які спирається большевизм в своїй боротьбі за опанування світом

1. Москалі в ССР і по цей бік "залізної заслони", бо в большевизмі поєднано московський імперіалізм і месіянізм з марксівським імперіалізмом і месіянізмом. Большевизм здійснює разом і віковичне прагнення московського імперіалізму і месіянізму — "наша матушка Росія — всьому світові голова" (стара салдацька пісня), або, "Москва — третій Рим" (чернець Філотей) і мету світового пролетаріату — "пролетарям в революції немає чого втрачати, зате вони прибавлять світ" (К. Маркс), який вони перебудують на комуністичне суспільство не лише для себе, а для всього людства.

Большевизм об'єднує своїм імперіалізмом і месіянізмом москалів від найідейніших комуністів починаючи і на найідейніших антикомуністах кінчаючи, бо для первих — "великий російський нарід" очолює боротьбу всесвітнього пролетаріату за побудову всесвітнього комуністичного суспільства, для других "великий російський нарід" підпорядковує боротьбу всесвітнього пролетаріату за здійснення комунізму у всьому світі, боротьбі москалів за опанування світом.

Цю єдність протилежностей московського імперіалізму і месіянізму з марксівським імперіалізмом і месіянізмом з найяскравішою виразністю висловив творець большевизму, один з найвизначніших марксистів і знавців московської духовості — В. Ленін словами: "Інтерес (не по хлопськи сприйнятої) національної гордости великоросів збігається з соціалістичним інтересом великоруських (і всіх інших) пролетарів". (Ленін, т. XIX, стор. 83).

2. Комуністичні партії, комсомол та 5—10 відсотків населення "національних" совєтських республік (крім прибалтійських країн), що входять до складу ССР.

При чому, ідейна їх частина йде за большевиками або до здійснення всесвітнього комунізму, або до підпорядкування світу — "Москви — третьому Римові". Обидва ці напрямки є ідейно-політичними "унтерменшами" Москви. Серед українців це "малороси-комуністи" і "малороси антикомуністи".

Неідейна частина — це егоїсти, що підтримують большевиків виключно заради своїх особистих інтересів.

3. Комуністичні партії, комсомол та 5-10 відсотків населення держав сателітів ССР (Чехія, Польща, Угорщина, Румунія, Болгарія) та прибалтійських країн.

При чому, в державах-сателітах серед комуністів, комсомолу і симпатизуючого большевикам населення відбувається процес переходу на рейки тітоїзму (націонал-комунізму), а серед населення яке було антибольшевицьким, але просійським, відбувається процес переходу на протиросійське настановлення.

4. Комуністичні партії, комсомол та просоветські елементи у всьому світі ("пяті колони", "борці за мир" і інші). Це люди переважно ідейні, які вірють в те, що "великий російський нарід" під проводом большевицької партії бореться за здійснення "царства свободи" для всього людства.

5. Національно-визвольні рухи колоніальних і залежних народів по цей бік "залізної заслони", які вірють в те, що большевизм несе їм національне і соціальне визволення.

Але ці рухи, в залежності від позитивної сути проти них політики з боку демократичного табору, можуть стати резервою для останнього в його боротьбі і проти большевизму.

II. Демократичний табір

Началі цього табору стоять ЗДА і Англія. Народи демократичного табору століттями будували своє національне, суспільне і державне життя. Шляхом реформ і законодавства вони удосконалювали його і побудували своє життя таким, яке їх задовільняє.

Цей табір боронить свої надбання, як від зовнішніх так і від внутрішніх руйнищих сил, що загрожують їх державній самостійності, національній волі та суспільному правопорядку і перебувають завжди в стані оборони. До наступу вони переходятя лише в боротьбі, коли ви-

никає безпосередня загроза для їх вільного життя.

Зараз загрозою для демократичного табору є большевизм. Демократичний табір готує проти нього оборону, а не напад. До наступу він не перейде лише в боротьбі, коли большевицький табір поставить під безпосередню загрозу самоіснування демократичного табору.

Демократичний табір може протиставити большевицькому таборові всі анти-большевицькі сили світу, а саме:

1. Сили власних країн ЗДА і Англії.
2. Сили переможених країн у ІІ світовій війні (Німеччини і Японії) якщо поверне цим країнам їх державну суверенітет.
3. Сили самостійних держав світу.
4. Сили большевицьких сателітів (Польщі, Чехії, Венгрії, Румунії і Болгарії) і прибалтійських країн (Естонії, Литви, Латвії).
5. Сили національно-визвольних рухів колоніяльних і залежних країн по цей бік "залізної заслони", якщо дадуть їм національну волю і допоможуть їм піднести їх добробут.
6. Сили національно-визвольних рухів "національних" республик, що входять до складу ССР, коли демократичний табір стане на шлях розвалу російської імперії і побудови на її руинах Суверених Держав народів віками гноблених Москвою.

Демократичний табір має провадити боротьбу проти большевицького імперіялізму у всій його повноті, тобто проти большевицького імперіялізму як симбіози комуністичного імперіялізму і месіянізму з московським національним імперіялізмом і месіянізмом.

В разі, коли демократичний табір буде боротись лише проти комуністичного компоненту в большевизмі, тобто лише проти комуністичного імперіялізму і месіянізму і підтримувати московський національний компонент симбіози, тобто московський імперіялізм і месіянізм, національно-визвольні рухи в національних республиках ССР не стануть резервою і союзником демократичного табору в його боротьбі проти большевизму, а провадитимуть свою боротьбу проти большевизму, як третя сила незалежно від демократичного табору. В такому разі демократичний табір придбає собі в союзники всіх москалів що виступатимуть лише проти сталінського режиму і перестане бути демократичним, бо разом з 10 відсотків підсовєтських москалів проти ре-

жимців і московською еміграцією буде поборювати національно-визвольні рухи віками гноблених Москвою народів во імя московського національного імперіялізму і месіянізму, во імя збереження московської тюрми народів якогось іншого офарблення.

III. Національно-визвольний табір

Національно-визвольний табір складається з трьох частин, а саме:

1. Колоніяльні і залежні народи демократично-го світу (по цей бік "залізної заслони").
2. Народи держав-сателітів ССР і прибалтійських країн (по той бік "залізної заслони").
3. Народи "національних" республик, що входять до складу ССР (по той бік "залізної заслони"); крім прибалтійських країн.

Національно-визвольні рухи колоніяльних і залежних народів по цей бік "залізної заслони" часто не мають виразного національно-визвольного характеру, а здебільше мають характер рухів проти соціальної несправедливості, шукають шляхів до покращання свого соціального і економічного становища. Їх тяжке національне, соціальне й економічне становище спрітно використовують большевики через свої "п'яті колони", підпорядковують їх інтересам своїх імперіялістичних намірів.

Ці рухи можуть стати резервою демократичного табору в його боротьбі проти большевизму лише при умові, коли демократичний табір задовольнить їх національний і соціальні прагнення.

Державна самостійність народів держав-сателітів ССР і прибалтійських країн не звязана з розчленуванням московської імперії, а може повстati з поваленням большевизму при збереженні "єдиної неділімої" якогось іншого офарблення, бо вони, з одного боку, є народами, держави яких визнають демократичним табором, з другого боку спадкоємці Сталіна, аби повалити режим Сталіна руками демократичного світу (вони своїх сил для повалення режиму Сталіна не мають) на початку обмежать свою імперіялістичну жадобу і підуть на визнання державної самостійності держав-сателітів і прибалтійських країн.

В боротьбі демократичного табору проти большевизму ці національно-визвольні рухи є беззастереженими союзниками демократичного табору.

Національно-визвольні рухи народів "націо-

нальних" республік, що входять до складу СССР (крім прибалтійських країн) стоять на зріому щаблі своєї національної свідомості і боряться за створення своїх суверенних національних держав. Державна сувереність "національних" республік СССР може повстати лише при умові розчленування Росії на окремі національні держави. Жадна з уярмлених большевицькою Москвою національних республік не в силі одна вибороти собі державну самостійність, якщо інші нац. республіки залишаться в складі большевицької чи післябольшевицької московської імперії. Національно-визвольні рухи гноблених боль-

шевицькою Москвою народів свідомі цього і готовуть власні сили до вирішальних боїв за свою державну самостійність. І вони державну самостійність здобудуть, бо демократичний табір (в своїх інтересах) при вирішальному зударі з большевизмом, неодмінно стане на шлях визнання волі народів до національного самовизначення і творення своїх самостійних національних держав. В такому разі національно-визвольні рухи гноблених большевицькою Москвою народів стануть послідовним до кінця союзником демократичного табору в його боротьбі проти большевизму.

Памяті Ольги Басараб

Крівовою лентою пронеслася над українською землею хуртовина 18-20 років. Тисячі борців склали своє життя в ім'я святої Ідеї.

На широких степах України залишились тисячі могил з маленькими похилими хрестами. Вмирали борці з надією в серцях, що з їхньої крові зродяться квіти Волі. Однаке зрошені їхньою кровю земля родила дальше отруйні маки і синій лен, що з нього ворог сплітив міцніше петлі та нагаї.

Але Велика Ідея Вільної України не завмерла в серцях тих, що бачили кров, жах і смерть. Їхніх гордих думок не могли скувати ворожі кайдани. Святе бажання жити власним державним життям наказало їм станути в ряди борців і там продовжати визвольну боротьбу. Вони поставили собі за завдання "Здобудеш Українську Державу, або згинем у боротьбі за Ней" — а ворогові, що простягав свої хижакькі руки, кинули визов боротьби. І в цьому визові відчув ворог їхню велику посвяту і любов та їхню ненависть.

Вони ходили за катами немов тіні і часто холодний ранок задумувався над ворожими трупами. Ворог скаженів і жорстоко мстився. Вязниці наповнялися сотками і тисячами геройів, що вміли не лиш по лицарськи боротися, але і по геройськи вмирati. Серед тих геройів, геройів святоого діла, станула жінка, якої ім'я кровю вписалося в історію наших визвольних змагань. Це була Ольга з Левицьких Басараб. Сильна духом і тверда в постановах, незломна в невпинній тяж-

кій боротьбі і сповнена жертвенною любовю до рідної поневоленої країни.

Ольга Басараб, це постать жінки сильного і твердого, як криця, характеру. З молодих років присвятила себе батьківщині йдучи до кінця своєго життя тернистим шляхом визвольних змагань своєї нації.

Народилася в священичій родині і вже малою лишилася сиротою. Родинне життя було дуже коротке і дало їй не багато радощів. Ольга йшла твердо в життя з високо піднесеним чолом. Праця і боротьба позначали її шлях. Скінчивши середню і вищу освіту віддається праці для України. Вражає всіх своєю витревалістю і відданістю, завзяттям, що дає їй внутрішню силу, яка допомагає їй перенести втрати найдорожчих і міцно стояти на раз вираному шляху.

Щастя власного родинного життя не триває довго. Місяць після вінчання, чоловік іде на фронт і гине від ворожої кулі. Однаке Ольга не заломлюється. мужньо переносить свій біль і ще завзятіше віддається праці для Батьківщини.

По світовій війні, коли Галичину віддано полякам, Ольга Басараб не складає рук, не лишається остроронь, а стає активним членом УВО — Української Військової Організації. Хоч праця в підпіллі не легка, але Ольгу це не лякає. Її співчутлива жіноча душа і твердий та незломний характер боєвика бачать визволення лише в невпинній завзяттій боротьбі з ворогом. Тому вона

включається в ряди революціонерів, виконує завдання, що наложили на неї, і гине трагічною смертю. Ольга Басараб це жінка вражливої душі, що вміла бути твердою і непереможною та все прямувала до однієї-тої самої цілі. Виросла на Символ жінки, що дає нам образ майбутньої України до якої ми мусимо стреміти.

Лишила нам заповіт, який ми мусимо сповінити. Це яскравий образ людини, що своєю невтомною боротьбою дає нам добрий примір, як непохитно прямувати до наміrenoї цілі. Цю невпинну боротьбу Ольга Басараб приймає як само життя. В цій боротьбі, в поборюванні всіх труднощів і в перемозі над ними, йшла Ольга послідовно крок за кроком і над дрібними і великими ділами виростала зі сироти у велику постать Героїні. Зрозумівши і опанувавши себе, зуміла загартуватися в карності та дисципліні, без всяких застережень підпорядкуватися наказам Організації, раз на все стала на тернистий шлях по якому йшли найкращі сини Батьківщини.

Свою відданість і любов, свою принадлежність до многострадальної матері України, виявила Вона не словом, але впертою і безкомпромісовою боротьбою на всіх ділянках суспільно-політичного життя, де лиш жінка може принести користь. Її життя це певпинна праця повна небезпек і самопосвяти.

Однаке невблагана доля вирвала її з рядів активних борців і кинула в понуру келію львівської слідчої тюрми. При масових арештуваннях, що відбулися у Львові 9 лютого 1924 р., приревізії в мешканні, де жила Ольга Басараб, натрапила поліція на матеріали, арештувала Ольгу і перевезла до вязниці при вулиці Яховича, до мордівні одної з найжорстокіших. Мов стадо скажених собак кинулися вороги на Неї та жорстокими катуваннями хотіли добути святу тайну. Ольга не зрадила! Хоч тіло її слабшало, зате міцніша душа, кріпшало завзяття, бо в кожній хвилині Вона бачила перед собою живим огнем жевріючі слова: "Ані просьби, ані грозьби, ні тортури, смерть не приневолять тебе зрадити тайни", — і не зрадила! Терпіла звірські катування польських посіпак, знosiла жахливі тортури, але мовчала, і по трохиденних жорстоких катуваннях зложила своє життя на жертівнику Батьківщини. 12 лютого 1924 не стало між живими жінки революціонерки — Ольги Басараб.

На 35-тому році життя, скатовану до смерти, повісили її вороги, по страшних трохиценних му-

ках, оголошууючи перед світом, що Ольга сама повісилася. Її тортуровано нелюдськи, кати знали хто вона є та хотіли, щоби виявила всіх співробітників, членів Організації. Але твердість її характеру, вироблення від молодих літ, не зломили польські тортури.

Не вимовили запеклі в муках уста молодої жінки бажаної відповіди, рятуючи від довгих літ тюторії або від смерті своїх друзів. Як личить справжньому боєвикові — не зрадила повіреної її тайни.

І холодний ранок 13 лютого 1924 р. заглянув у понуру келію вязниці заставши там тіло великої мучениці, яка на стіні перед смертю написала: "За кров, за сльози, за руйну верни нам, Боже, Україну! Вмираю замучена. Помстіть!" Ольга Басараб, своїми муками, кровю і геройською смертю освятила боротьбу дальших поколінь. Вістка про смерть Ольги порушила всі закутини української землі. Ворожий кат вирвав з грудей палаюче, повне посвяти, серце, знищив молоде життя повне енергії до далішої творчої праці на добро Батьківщині, вільної та незалежної, яку леліяла в своїх думах. Вбиваючи тіло думав ворог, що вбиває духа. Та помилився! На героїчних вчинках мучеників почало виховуватися нове покоління нашого жіноцтва, що переняло їх великі ідеали і твердо постановило розпочату справу оберігати аж до успішного завершення. На місце загинувшої Ольги Басараб почали включатися до боротьби тисячі.

Наступні роки показали посиленій рух українського жіноцтва не тільки в суспільному але

Б. Кравців

НЕРИСТЬ

Ой, нема, нема ні вітру ні хвили
Із нашої України...

Т. Шевченко: Кобзар

*Усоманий у твань і баговиття
мізерних слів і мислей цвіль і смізь,
в безвивід буднів грузнеч. Глухо скрізь
і меркнутий блідо крижаним промінням
колишні зорі. Сміття і плавниня
збирається на пісках, і в розріз
йдуть почі з дніми, і недобра гризь
нам розідає дружбу і суміння.*

*Пручається, в обридлій рвощі сіті,
як визволу, немов рятунку ждавши
ковтка ясного, чистою повітря.*

*Та всюди глухи і тиша мертва в світі,
брідня зневасти й підозри завжди —
і ні звідкіль “Ні хвилі, ані вітру”...*

опинилися в большевицьких тюрмах, тисячі дізнають жахливих знущань, поносять смерть. Не було тюрми де не було б в звірський спосіб помordованих людей. І тут бачимо українське жиноцтво, що виховане на славній традиції з любови до свого народу віддає все що має найдорожчого — своє життя — в змаганні за кращу долю свого народу.

Та не зломати ворогові стремлінь українського народу до Самостійності! Хоча на зміну большевикам прийшов новий, німецький окупант, боротьба не вгавала вона вийшла з підпілля і оформилася, як збройна сила УПА — Українська Повстанча Армія. Під взнеслими кличами: “Воля народам! Воля людині” — своїми ідеями захоплювала і захоплює щораз ширші маси українського народу. Започаткувавши збройну боротьбу провадив її народ з непосильною натугою дальше, коли на зміну німецьким загарбникам прийшли знову большевицькі “визволителі”. Боротьба дальнє продовжувалася. Крівавими змаганнями свідчить український народ перед світом про те, що не погоджується з існуючим станом, а хоче жити своїм власним, самостійним життям. В ряди УПА включилося і українське жиноцтво. Воно стає разом з мужчинами зі зброєю в руках обороняючи народні права. В краю Служба Українського Червоного Хреста віддана виключно в руки жінок, що вивязуються блискуче з наложених на них обовязків. Вони збирають ліки і зела, вишколюються на санітарок і в повстанських шпиталях несуть поміч раненим стрільцям. Жінок можна бачити теж в лавах збройних відділів УПА як вояків. Де важко дійти чоловікові, на розвідку, на звязок, йде жінка, не вагаючися. Про активну участь українського жиноцтва в революційно-визвольних змаганнях знають большевики і ще оставляють його в спокою. Ворог арештує і засилає жінок до далеких північних концтаборів.

Це тільки кілька прикладів, які яскраво зясовують боротьбу українського народу і активну участь в ній жиноцтва. Бачимо в рядах УПА молоді геройні, виховані на славній традиції попередніх визвольних змагань, що серед них живе дух Ольги Басараб. Цей геройчний дух загріває їх до дальнішої переможної боротьби.

Богдан Кравців

Перші гасла і перші стріли

ДО ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО РУХУ НА ЗУЗ

Пам'яті Степана Охримовича ідеолога молодого націоналістично-го руху, померлою в квітні 1931.

Двадцять років тому, здається 12 квітня, 1931 р. в маленькій кімнатці на приходстві в Завадові під Стриєм, де за вікнами починали зеленіти кущі порічок, троянд та жасмину, помирає Степан Охримович, пластун, боєвик, націоналіст — один із перших між ними, курінний, загону "Червона Калина", член УВО, член Проводу Союзу Української Націоналістичної Молоді, учасник Конференції Українських Націоналістів у Відні 28 січня 1929 року, на якій створено Організацію Українських Націоналістів, і потому член Краєвого Проводу ОУН на ЗУЗ і в Польщі.

Постать його і прізвище відомі сьогодні не-багатьом. Але про те, чим він був і що визна-чало його ім'я, свідчила найкраще його ж мо-гила. Над нею схилялися в німому поклоні всі, хто за наказом чи з доручення ОУН проходив чи проїджав цими околицями, до цієї могили масовими прощами йшла кожного року студенська, селянська й робітнича молодь, що їй дав націоналістичну ідею бл. п. Степан Охримо-вич і що її привів він в ряди націоналістичного руху. Боєві акції у Стрийщині і в Дрогобиччині в рр. 1929-1939, збройний спротив у селах на-шого Підкарпаття напередодні другої світової війни, масова участь націоналістів цих облас-тей в рядах і в діях Української Повстанчої Ар-мії — все те виросло з його слова і чину. Шеф штабу УПА Дмитро Грицай, полк. Олекса Га-син-Лицар, що згинули геройською смертю в боях УПА — це тільки два прізвища із довгого списку тих, що їх виховав, організував і вів сл. п. Степан Охримович. Смерть його була ніби завершенням першого етапу розвитку націоналістичної думки на Західних Землях, що його визначують сьогодні коротко — від УВО до ОУН. Тому теж і згадкою, присвяченою йо-го пам'яті, починаємо наш загальний огляд отих перших років повстання і досягнання націоналістичної думки, праці над чим віддав усього

себе, свою молодість, студії й життя Степан Ох-римович.

* * *

На повстання й розвиток націоналістичного руху на ЗУЗ поза традицією збройної визвольної боротьби, вплинули три фактори, які цю боротьбу в такій чи іншій формі продовжували, або які проголошували конечність активізму в політичному та культурному житті західних земель. Цими трьома факторами я вважаю повстання і боеву діяльність та пропаганду УВО (Української Військової Організації), існування підпільного Українського Університету у Львові й ідео-логічно-публіцистичну діяльність д-ра Дмитра Донцова. Нижче пробуватиму зясувати, як ці три фактори вплинули на ріст молодого покоління того часу і на світогляд та політичну думку гурта, який став провідником й організатором націоналістичного руху на ЗУЗ і до якого крім сл. п. Степана Охримовича, сл. п. Івана Габрушевича, замученого в Саксенгавзені, Зенона Коссака, поляглого в 1939 р. на Карпатській Україні, належав ще Степан Ленкавський й автор оцих рядків.

Про Українську Військову Організацію (УВО) написано вже дуже багато: маємо чимало спо-гадів її членів, чимало звідомлень з процесів УВО в польських судах, чимало причинків до історії, але не маємо ще й досі спроби синтетичної ха-рактеристики цієї організації, зясування її ролі та значення в розвитку української політичної думки не тільки на Західних, але й на Східних Землях України.

Не будемо перелічувати тут усіх дій, терорис-тичних, саботажних та військових актів, як теж політичних та пропагандивних акцій тієї організації, що повстала десь наприкінці 1919 року за-ходами гурта Січових Стрільців під проводом полк. Коновалця і полк. Мельника та гурта старшин VI. т. зв. Сокальської Бригади під про-водом сотника Юліяна Головінського. Зясуємо тільки коротко головні моменти й направні діяльності цієї організації.

В розвитку політичної думки 20-их років цьо-

Опрахиації. Болючак зробив в когнітиві ре-
зультатів ніякого значення. Відповідь
на це питання була дуже короткою та
заснована на висловленні: «Відповідь
на це питання міститься в підсумку

тесту». Але він не зміг відповісти на це
питання, оскільки він не зміг відповісти
на попереднє питання. Він сказав: «Я не
зміг відповісти на це питання, оскільки
я не зміг відповісти на попереднє питання».

Після цього він сказав: «Я не зміг відповісти на це питання, оскільки я не зміг відповісти на попереднє питання». Він сказав: «Я не зміг відповісти на це питання, оскільки я не зміг відповісти на попереднє питання».

Після цього він сказав: «Я не зміг відповісти на це питання, оскільки я не зміг відповісти на попереднє питання».

Це було зроблено з метою перевірки
відповіді на це питання. Він сказав: «Я не
зміг відповісти на це питання, оскільки я не
зміг відповісти на попереднє питання».

Після цього він сказав: «Я не зміг відповісти на це питання, оскільки я не зміг відповісти на попереднє питання».

Після цього він сказав: «Я не зміг відповісти на це питання, оскільки я не зміг відповісти на попереднє питання».

гальності а бодай явности націоналістичного руху і щоб у його проводі став відкрито для своїх і для світу полк. Євген Коновалець. На підтвердження я зясовував, що націоналістична організація із законспірованим проводом і законспірована і в краю і за кордоном не виконаває свого завдання. Прислухався і сприймав цю думку з присутніх дуже уважливо полк. Коновалець, Вол. Мартинець та ще декількох. Опонував завзято д-р Любомир Макарушка, який був проти того, щоб до новотвореної націоналістичної організації вливалася й Українська Військова Організація і щоб полк. Коновалець ставав у проводі нової організації.

У висліді дискусії вирішено скликати Конгрес Українських Націоналістів, що мав би стати початком заснування Організації Українських Націоналістів, вибрано тимчасовий Провід Українських Націоналістів (ПУН) та вирішено видавати як офіційний його орган місячник "Розбудова Нації". Головою ПУН-у став полк. Євген Коновалець. Берлінська конференція була переломовим моментом в розвитку українського націоналістичного руху і початком світоглядового й організаційного оформлення цього руху на Західно-українських Землях.

Про це, в чому виявилося це оформлення, скажу пізніше, обговоривши два дальші фактори в розвитку націоналістичної думки на ЗУЗ — існування Таємного Українського Університету у Львові та ідеологічно-публіцистичну діяльність д-ра Дмитра Донцова.

Український Університет, з відділами філософічним, правничим, медичним і потому теж і з технічним, що проіснував нелегально майже шість років (1919-1925) впливув теж, як і діяльність УВО, на скріплення елементів політичного романтизму (непримирності, нерозуміння ваги реальної політики в державному житті, захоплення революційними гаслами й ідеями) в тодішнього молодого покоління. Вже сама виказка студента Українського Університету у Львові — студент над книжкою, закований у кайдани, наукові виклади по ріжких конспіративних приміщеннях, налети поліції на виклади, увязнювання студентів і професорів — поглиблювали цей романтизм.

Але разом з тим цей Університет був для нас тодішніх студентів школою політичного життя і діяльності. Студенти цього Університету мали не тільки вчитися: вони мусіли організувати за-

соби на його вдереждання, улаштовувати збірки грішми і харчами по всій країні (йшли тоді акції теж на Волині), відбувати нелегальні збори для пропаганди за цим університетом, організувати бойкот тих, які виломлювалися з одностайногом фронту і явно чи потаємці ішли студіювати на польські високі школи і, вкінці, інколи їм приходилося й вербувати професорів, не дуже то скоріх на авантюри з поліцією. Крім всього того студенти Українського Університету мали ще свої професійні справи: їхньою організацією була Професійна Організація Українського Студентства (Профорус) і на її терені відбувалися всякого роду збори, доповіді, дискусій тощо.

Найсильнішою серед студентства світоглядово і політично була в той час група студентів-комуністів, принадлежних до КПЗУ — Комуністичної Партиї Західної України. Вони, вишколені діялектично, знайомі з політичною літературою, мали велику якісну перевагу над масою т. зв. національного студентства, яке хоч і свідоме, а то й романтичне, але політичного виховання, ні до свіду не мало. Не давали бо такого політичного і світоглядового виховання ні УВО (між її членами спочатку були теж комуністи), ні інші організації молоді такі як Пласт, Сокіл та інші.

Проти тієї самопевної інколи навіть і нахабної групи комуністичної молоді починає організовуватися національно свідома молодь (визначення націоналістичний тоді ще не вживано, воно прийшло згодом). Повстають гуртки для читання політичних статей та праць і для дискусій над ними та актуальними політичними проблемами. На допомогу цій молоді в її шуканнях прийшов Дмитро Донцов, у той час, коли нікому із старшого громадянства і на думку не спадало зацікавитися тим, як живе і чого хоче молодь.

Хто не жив тоді, у ці перші після програхів визвольних змагань безпросвітні роки, не може собі й уявити тодішньої порожнечі, кволости не тільки політичного, але й культурного життя. Того, що появлялося тоді на книжковому ринку, сьогодні ніхто може й не читав би. Єдине, що мало зміст, проблеми і якийсь вигляд були під-советські літературні і політичні видання, кольпортувані в той час дуже жваво до Галичини, на Волинь і на Холмщину. Видання з підсоветської України, позначувані промовистою маркою "Державне Видавництво України" й видавничими марками інших українських видавництв, гімназійні учні, цілком не комуністи, читали тоді і

дома і потаємці по школах під лавкою, як такі ж учні читали потому і "Сурму" і "Розбудову Нації" й інші нелегальні вже націоналістичні видання.

В такий час появляється (1923 р.) політичний двотижневик "Заграва" орган Української Партиї Національної Революції, як вона звалася для членів, або Української Партиї Національної Роботи, як вона називалася для влади. (В 1922 р. відновився під ред. Дмитра Донцова "Літ. Наук. Вістник"). Для мене, моїх друзів — тоді ще гімназійних учнів обидва журнали були "откровеніем" — це вперше зустрілися ми з національною політичною думкою, ставленою таким близьким публіцистом, як Донцов, оригінально, живі і по новому. Статті і писання Донцова, друковані в "Літературно-Науковому Вістнику", "Заграві", а потому й окремими виданнями стали постійною лектурою тодішньої національної світоглядово гімназійної і студентської молоді, так сказати б її щодennim хлібом. Їх прочитувано й обговорювано на вужчих і ширших сходинах. Їх реферовано в окремих доповідях і виданнях. Згодом молодь почала брати масову участь в спеціальних доповідях, читаних Донцовым на літературній і політичній темі. Із захопленням зустрічала тодішня молодь і книжку Дмитра Донцова "Націоналізм", приймаючи її ідеї і думки за основу свого світогляду.

Публіцистична діяльність д-ра Дмитра Донцова була у ті роки справжнім ренесансом української політичної думки і з того погляду заслуги Донцова неоцінені і невизнані ще й досі. Погляди Донцова мали величезний вплив не тільки на кристалізацію й оформлення української націоналістичної думки на західних українських землях та на еміграції і на повстання націоналістичного руху, але й теж впливали у великій мірі і на посилення національного спротиву та поглиблена політичної свідомості на східно-українських землях, куди вони проходили або нелегально, або й із допомогою комуністичних опонентів Донцова таки через совєтські видання. Із цих поглядів вийшли, на думках Донцова формували свій світогляд і політичне думання не тільки сьогоднішні націоналісти, але й теж сьогоднішні запеклі опоненти і противники Донцова.

Прізвища Донцова, як ідеолога націоналістичного руху у першій стадії його розвитку з історії української політичної думки не викреслити

ні не затемнити жадними запереченнями. Це треба стверджувати і приймати, щоб могти зrozуміти дальші етапи чи стадії націоналістичного вже організованого руху в тридцятих роках цього століття чи й потому у сорокових вже роках другої світової війни коли діяли ОУН та УПА.

Писання Донцова сприймала молодь двадцятих років куди глибше і безпосередніше, як статті та писання "Сурми" — органу УВО чи потому "Розбудови Нації" — органу ОУН. В них вона знаходила відповідь не тільки на політичні питання, але й теж на літературно-мистецькі проблеми. Це Донцов відвернув тодішнє й теперішнє покоління молоді від московсько-ї советофільства і це Донцов навчив цю молодь звертати увагу на західні літературні й мистецькі постаті і твори, хоч і як намагаються заперечити цю обставину теперішні його опоненти.

Усі ці три фактори, зясовані нами коротко, УВО, Український Університет і погляди Донцова привели на західно-українських землях в умовах польської окупації до своєрідного скристалізування націоналістичної думки й оформлення націоналістичного руху, в дечому відмінного від такого ж націоналістичного руху і думки, що кристалізувалися й оформлювалися за кордоном. Виявилося це в ставленні провідних діячів цього руху і його прихильників до таких чи інакших проблем духового і політичного життя. Коротко кажучи, цей націоналістичний рух у краю (проводники й ідеолози його саме так найрадше його визначали — рух) хотів бути в першій мірі революційним, значить таким, що вносив би нові ідеї в суспільно-політичне життя, що виховував би нових людей, кращих, здатніших до визвольної боротьби. Краєві націоналісти ставилися тому дуже критично не тільки до соціалістично-ліберальних ідей і програм XIX століття, але й до постатей недавнього минулого, а то й сучасного, що йм дано було творити українську державність і що свого завдання здебільша із причин внутрішнього морального характеру не виконали. Тому теж дуже гостроюю стала в краю і потому поза краєм і в деяких кругах націоналістичної молоді за кордоном проблема батьків і дітей, що знайшло свій вислів в багатьох заявах і виступах громадських і політичних провідників того часу.

Всього цього — таких тенденцій (може й не надто нових, коли судити сьогодні) і такого ставлення до довкільного політичного світу і

його репрезентантів в Укр. Військовій Організації і в кругах, зближених до неї не було. Провідниками цієї організації, її штабовиками і командантами бойовок були здебільша люди середнього покоління, недавні офіцери й вояки українських армій. Між ними і молодшими Українцями, що стали приходити до УВО, ріжниць великих ні в світогляді, ні в політичних програмах не було. УВО створили люди, що боролися збройно за українську державність і в цій боротьбі не звертали уваги на таку чи іншу партійну приналежність вояків і потому боєвиків. Але з роками, коли визвольна боротьба почала відходити до історії, і з деференціацією політичного життя на ЗУЗ той ідеальний первісний стан минувся і члени Української Військової Організації опинилися раптом в ріжних, все більше собі чужих а то й ворожих політичних середовищах. Ці середовища — політичні партії і групи почали вимагати цілком природно від членів УВО служянності в першій мірі партійним програмам і директивам і навіть проводження цих напрямних в діяльності УВО. Дійшло до того, що по кільканадцяти роках основники УВО, члени її командного складу, хоч і звязані з УВО присягою, спільною дружбою і традицією боротьби, стояли практично проти себе в ріжних таборах і то навіть в таких, що запекло поборювали не тільки такі чи інші вияви діяльності української Військової Організації, але й саму ідею збройної боротьби і саму непримирну поставу супроти окупантів.

Провідники її діячі молодого покоління двадцятих років, що не мали щастя брати безпосередньої участі у визвольній боротьбі 1917-1921 рр., ставилися до Української Військової Організації інакше. Вони хотіли її бачити справді революційною, одностайною світоглядово, а тим часом кожного дня мусіли переконуватися, що члени УВО сидять в уголових партіях таких як УНДО, чи радикальна, і роблять там партійну політику, далеку до цілей і завдань УВО, політику, що її можна було визначити з погляду безкомпромісового боєвика хіба тільки політичним валенродизмом. Такий стан вже в 1926-28 роках почав приводити до зударів між ріжними світоглядово елементами в самій організації і до ріжних навіть бунтів проти її командування. Деякі з партійних провідників прямували всіма шляхами до того, щоб з УВО та з її боєвої акції зробити засіб впливу чи натиску на польсь-

кий уряд і з допомогою саботажів та терористичних актів виборювати школи, кооперативи для українського населення, або й посолські мандати чи й посади для його представників.

Краєвий націоналістичний рух, зайніціований студентською молоддю 30 років і введений згодом в організаційні рамки Союзу Української Националістичної Молоді (СУНМ) опинився в дуже подібній ситуації як і молодь, що стала в 1925-1928 роках членами УВО. Першим провідником СУНМ-у ще в 1926 році став Осип Боднарович, редактор "Нового Часу", член УВО і член УНДО-ння. Оформивши організаційно Союз в групи середньопідліткою та висошкільної молоді у Львові та в ріжних осередках краю, Боднарович повів політику приведення націоналістичної молоді до УНДО, запрягаючи її до участі в підготові виборів, агітації в користь УНДО-ння, яке мало тоді марку угодової партії. Ясна річ це мусіло привести і привело до гострої опозиції і в проводі СУНМ і серед усього членства Союзу, які у такій "практичній політиці" побачили заперечення і перекреслення всіх балашок про націоналізм, нові ідеї і нові напрямні націоналістичного руху, і навіть про нову націоналістичну — революційну політику. Під тиском цієї опозиції Боднарович відійшов не тільки від проводу СУНМ-у, але й із самого СУНМ-у забираючи з собою, заснований ним же, і його орган "Смолоскили" (спроби видавати цей журнал потому були цілком безуспішними: ніхто його не хотів читати) і під фірмою Видавництва "Смолоскили" Боднарович почав видавати літературний часопис "Назустріч". Галицьке УНДО опинилося без сподіваної молоді — її студентську секцію творив і репрезентував тільки один одинокий студент.

Стан злагоди СУНМ-у з УНДО-нням, проводженої головою Союзу Боднаровичем існував ще й наприкінці 1927 року, коли відбувалася в Берліні I. конференція українських націоналістів, на якій краєву УВО репрезентував Сайкевич, СУНМ — я й УНДО-ння — д-р Любомир Макарушка. Але ж зараз після моого повороту з конференції відбулися бурхливі збори СУНМ-у, на яких ідеологічний провід Союзу перейшов у руки гурта, до якого входили Степан Охримович, Іван Габрусевич, Степан Ленкавський і я, як голова Союзу. До Союзу належав у той час і пізніший провідник ОУН Степан Бандера та інші члени його

Любопытно наблюдать, как японцы смотрят на японскую культуру. Их интересует не только то, что делают японцы, но и то, как они это делают. Их интересует не только то, что делают японцы, но и то, как они это делают.

Японцы любят наблюдать за тем, как японцы живут. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают.

Японцы любят наблюдать за тем, как японцы живут. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают.

Японцы любят наблюдать за тем, как японцы живут. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают.

Любопытство и любование японской культуры

Японцы любят наблюдать за тем, как японцы живут. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают.

Японцы любят наблюдать за тем, как японцы живут. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают.

Японцы любят наблюдать за тем, как японцы живут. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают.

Японцы любят наблюдать за тем, как японцы живут. Они интересуются тем, как японцы живут, как японцы работают, как японцы отдыхают.

Л. М.

жавної самостійності і підпорядкувати себе пануванню якоїсь державної нації. Також не відомі такі нації і народи, які, будучи силою позбавлені своєї держави якоюсь імперіялістичною нацією, потім свідомо і добровільно боронили б своє рабство.

Навпаки, історія свідчить, що нації, які мають своїї самостійні держави боронять свою державну самостійність, до останньої краплини крові. Такі народи волять вмерти разом зі смертю своєї державної і національної незалежності, а не жити в рабстві якоїсь чужої нації і держави. Цю волю до самостійного державного життя англійського народу з вичерпливою виразністю висловив В. Черчилл в промові виголошенні ним з приводу поразки англійських військ під Дюнкерком в 1940 році, коли Англія стояла перед катастрофою. Тодішній прем'єр Англії сказав:

“... Ми мусимо битися до кінця, скільки б це не коштувало всіх і кожного з нас. Коли довга історія цього нашого острова має скінчитися, то нехай вона скінчиться не скоро, як кожний з нас лежатиме на цій землі, затоплений у власній крові”.

Не мало свідчить історія і про те, що нації, які були силою позбавлені своєї державної самостійності і приєднані до імперії якоїсь імперіялістичної нації, завжди ведуть безперервну боротьбу проти гнобителя; ведуть боротьбу духовно і матеріально, політично і збройно. Прикладом в цьому може служити український народ, що століттями бореться проти московського імперіялізму за свою державну сувереність.

Є ще треті народи — народи імперіялісти. Ці народи, оформивши себе як націю в самостійній своїй державі, не задоволяються тим а стають на шлях імперіялістичний — прагнуть підкорити і собі інші народи. Для таких народів імперіялізм є всеобіймаючою традицією їх історичного буття. До таких народів належить московський народ, що віками гнобить другі народи і чимраз більше загарбує нові території. І це в однаковій

мірі чи у нього імперія чорна, біла чи червона. Народ гнобитель ніколи не може здійснити волю народам на яких би світоглядovих і ідейно-політичних засадах він не розбудовував свою імперію.

Таким чином у кожного народу є своя ведуча національна традиція: у народів гноблених — боротьба за державну самостійність — передумову і гаранта вільного національного розвитку; у народів, що мають самостійні держави — боротьба за збереження державної самостійності — оформлення нації для вільного національного розвитку; у народів імперіялістичних — поширення свого імперіялізму по змозі на всю земну кулю. Тут повязується минуле з сучасним, звідси випливає завдання виховання молоді.

Український народ, що віками гноблений і віками бореться за свою державну самостійність, завданням виховання молоді ставить — виховати покоління здібне вибороти, закріпити і розбудувати Українську Соборну Самостійну Державу — передумову і гаранта вільного розвитку української нації взагалі і української людини зокрема. Тому у вихованні української молоді наголос робиться на національному моменті тобто виховати вірність нації і здібність здійснити нац. мету свого народу.

Народи, що мають своїї самостійні держави і боронять цю самостійність від зовнішніх імперіялістичних напасників, у вихованні молоді роблять наголос не на національному моменті, а на моменті вірності своїй державі.

Народи імперіялістичні, що весь час прагнуть загарбати ті чи інші народи і держави для виправдання (затушкування) свого імперіялізму плекають у свого народу почуття надзваргости і месіянізму. У вихованні своєї молоді вони роблять наголос не на національному чи державному моменті, а на моменті месіянізму до окремих народів або й до всього людства. Большевики завданням виховання молоді ставлять “виховати покоління здібне остаточно встановити комунізм” у всьому світі.

З протилежності між московським традиційним імперіялізмом, що на сучасному історичному етапі ставить своєю метою опанувати весь світ з одного боку, та українським традиційним прагненням вибороти національну волю для свого народу, з другого боку, випливає протилежність завдання і змісту виховання большевицької і української молоді, а саме:

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ
на
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“

I. Большевицьке виховання**1. Завдання виховання.**

Виховати покоління здібне остаточно встановити комунізм у всьому світі.

2. Зміст виховання.

Діялектико-матеріалістичний світогляд:

а) Творцем і рушійною силою розвитку всього сущого є матерія.

б) Рушійною силою розвитку суспільства є класа.

3. Мораль.

Не визнає загальнолюдської моралі, а встановляє класову мораль.

Большевики вчать, що існує три моралі: феодальна, капіталістична, пролетарська.

Виховують у молоді пролетарську мораль яка є:

- а) класовою,
- б) інтернаціональною,
- в) воєвничо-атеїстичною,
- г) совєтсько-патріотичною.

II. Українське національне виховання**1. Завдання виховання.**

Виховати покоління здібне вибороти, закріпiti i розбудувати Українську Самостійну Соборну Державу.

2. Зміст виховання.

Ідеалістичний світогляд:

а) Творцем і рушійною силою розвитку всього сущого є Дух.

б) Рушійною силою розвитку суспільства є нація.

3. Мораль.

Українська національна мораль визнає загальнолюдську мораль.

Українська національна мораль виходить з засади "Бог і Батьківщина" і виховує у нашої молоді мораль, яка є:

- а) загальнолюдською,
- б) національною,
- в) християнською,
- г) українсько-патріотичною.

М. Брадович

ШЛЯХ НАЦІЇ

I. ПЕРЕДМОВА

Світові події по другій світовій війні примушують українців засувати собі зasadничі питання, на які сама лише нація може дати собі відповідь, бо свідомість самої себе є обов'язковим чинником її походження, існування і розвитку. З самого поняття самоозначення випливає факт, що в обсязі національного питання є дуже небагато загально узnanих тверджень і непорушних аксіом. Нація є одночасно підметом і предметом, дослідницею і досліджуваною, суспільним організмом, здібністю дослідження якого розвивається разом з ним самим. Нація, в певних межах, є метою для себе самої, її самопізнання служить її самій. На власнім єстві, на своїм власнім колективнім організмі перевірює вона слушність і хибність власних тверджень і висновків, користає з них, чи платить за них. Те, що було слушне відносно нації сотки років тому, може бути наскрізь хибне тепер. А не маючи слушного погляду на минуле нашої нації, не можемо його мати

й на її сучасність, бо її найдальші доби в минувшині України були лише ізаблями, якими вона дійшла до свого сучасного стану. Нова точка погляду та нові методи дослідження дають можливість виявити події, їх чинники і сполучення в нашій минувшині невідомі досі, відріжинити дійсність від витворів нашої уяви, істотне і тривке від неістотного і мілівого.

Мусимо перевірити наші погляди на ество нації тим більше, що попередні були в значній мірі не нашими, а накинутими нам нашими московськими гнобителями. Оскільки ми визволяємося з московського ярма на чужині, а відтак і на батьківщині, мусять мінятися й наші погляди на нас самих, на ество і походження нації. Мусить змінитися передусім сама світопоглядна засада, вихідна точка спостереження й оцінки. Оцінювати слушно націю, її походження, ество і напрямок її розвитку можна лише методами самопізнання, виходячи лише з національного, а не з го-

сподарського, суспільно-політичного, чи якого іншого заложення. З єдності найвищої засади, якою є сама ж нація, випливає й одноцільність світогляду, національний монізм.

Сама стихійна могутність національної революції проти московського імперіалізму свідчить про те, що народами охопленими нею кермує одна засада, яка виключає інші, чи підпорядковує їх собі, засада суверенності нації. Приймаючи цю концепцію витворюємо собі міцне світоглядне забороло проти демагогії економічних і суспільно-політичних тверджень московської "науки", за якими большевики намагаються заховати справжні засади московського імперіалізму. Коли, наприклад, московська пропаганда твердить, що "ССРР є державою робітників і селян", то не потребуємо навіть доводити

фактами, що цю державу московського імперіалізму збудовано в дійсності на спинах робітників і селян, а просто відкидаємо це твердження бостоюючи засаду, що основою держави може бути лише нація, а не ті чи інші соціальні групи. Остільки ж смішним мусить нам видаватися з погляду національного монізму твердження, що українська культура має бути "національною формою і соціалістичною змістом", помінаючи навіть неможливість відокремити форму культури від її змісту. Визнаючи націю початком початків культурного людства та неподільну суверенність національної засади, наскрізь ідеалістичної своїм змістом, можемо й слушно відкидати доктрину історичного матеріалізму Карла Маркса, що має служити димовою заслоною в наступі московського імперіалізму на Європу і цілий світ.

ІІ. ОЗНАЧЕННЯ СЛОВА "НАЦІЯ" І ХАРАКТЕРИСТИКА ЇЇ ПРИКМЕТ

Оскільки нація є свідома себе самої і означує себе саму, мусіло б властиво бути стільки ж означенів поняття нації, скільки їх існує на світі, коли б вони не мали спільних прикмет та не порозумівались між собою. В кожнім разі означення ества нації остільки численні і сформульовані зо стільки ріжних поглядів, що про загальне визнання якогось з цих означень не може бути властиво мови.

Що до фільольгічного походження самого слова, то його було запозичено в обсягу цивільного і церковного права правдоподібно в XV. віці. Вже тоді воно мало подвійне значіння, ним було означувано з одного боку родову чи мовну спільноту, а з другого боку спільність державної принадності, отже було уживано в культуральнім і політичнім розумінні. Від дієслова "насці" — родити, походило прізвище богині зародження — "Націо". Пізніше слово "націо" було уживано для означення вищої верстви народу, що заступала його цілого. Тепер навіть саме це слово не є уживане всюди в тім же самім розумінні. В Німеччині його заступлено властиво словом — народ. У французькій мові слово "націон" уживається більше в політичнім ніж етнічнім розумінні. Про совєтську "націю" можна згадати більше як про взірець дуже недотепної пропаганди, бо ССРР і політичної одноцільноти ніколи не мав.

В кожнім разі нація є своєрідним суспільним організмом, який не лишається тим же самим і

десяток років. До того ж доводиться говорити не про націю взагалі, а про ту чи іншу націю, а першзвсе про власну, і не лише про те, якою є вона тепер, а й про те, якою ми її хочемо бачити і якою вона повинна бути в майбутності. Спільним для всіх націй є хіба те, що вони являються суспільними організмами на окремих територіях. Але навіть вже ця остання прикмета, про яку доведеться тут говорити докладніше, зазнає в дійсності, справді у виїмкових випадках, поважних обмежень. Виїмком в цім відношенні являються не лише жиди, яких мешкає у Палестині дуже незначний відсоток, а й, наприклад, вірмени, відносно яких не може бути сумніву, що вони є нацією, і більшість яких перебуває поза межами їх національної території. З власною територією були нетривко злучені і колишні монгольські завойовники, що поосідали пізніше на ріжних підбитих землях. Це ж відноситься й до деяких сучасних мандрівних чи напівмандрівних народів, до яких належали ще недавно касаки, башкіри, курди та деякі інші народи, для яких шлях перетворення в модерні нації ані трохи не замкнений.

Що до інших прикмет національної спільноти, то вони можуть бути більш чи менш обовязковими і вирішними для тої чи іншої нації, менш чи більш характеристичними в залежності від тих чи інших обставин. Прикмети, які можуть бути характеристичними і життєвими для однієї нації, можуть бути зовсім неістотними для дру-

гої. Для якоїсь малої Данії чи Бельгії, оточених культурними державами, наприклад, можуть бути непотрібними прикмети українців, що мали віками проти себе дикий схід і мають тепер постійну загрозу з боку московської півночі. Це відноситься навіть до такої характеристичної прикмети національної спільноти, якою є мова. Французька мова частини бельгійців чи швайцарців не творить ніякої небезпеки для їх самостійності з боку Франції, як і англійська мова не лучить ще британців з американцями, але мовна окремість українців від москвинів є одною з найповажніших передумов української національно-політичної самостійності, що й спонукує московських імперіалістів намагатися засмітити до непізнання українську мову.

Еволюція нації, що зміняє глибоко її прикмети і їх відносне значіння, є наскрізь природною вже з огляду на те, що вона є колективним організмом. Еволюція ця відбувається під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Що вищий щабель свого розвитку осягає нація, то більше

психічні чинники переважають фізичні. Не буде пересадою сказати, що коли на перших щаблях розвитку творить націю головно природа, це було фізичні умови її існування, то навищих щаблях свого розвитку формує нація саму себе, не лише свою психіку, а почасти й фізичну структуру. Нація є спроможна цілком вільно впливати на власну духовість, плекати в собі прикмети, які вона уважає корисними, і поборювати свої хиби. Не менше того може вона впливати й на фізичний стан цілої спільноти, дбаючи про здоров'я народніх мас, про їх виживлення, гігієну, спорт, суспільне виховання дітей і т. і.

Передумовою цього є перш за все свідоме становлення нації — це було її проводу, до самої себе; розуміння власного єства, знання головних приналежні прикмет нації взагалі і власної зокрема. Ці прикмети, устійнені в основі в процесі самого виникнення нації, являються в дальшім чинниками її дальнього розвитку, якому ніяких меж властиво не поставлено.

III. ПОХОДЖЕННЯ І РОЗВИТОК НАЦІЇ

Початки нації в розумінні виникнення в первісних людських колективах елементів, які спричинили в пізніших додах її витворення, очевидно остаточки ж старі, як і саме людство. В основі людської родини лежить очевидно той же самий інстинкт самозбереження і розмноження, який є властивим і для всіх інших живих істот. Потреба ж оборони попровадила очевидно до злуки поодиноких родин в рід і племя. Протягом цеї стадії розвитку первісної родини витворилася очевидно і здібність порозуміватися, мова, що дала в свою чергу людині змогу мислення та попровадила до інших зародків елементів майбутніх націй — релігії, права, образотворчого мистецтва, опанування окремої території і т. д.

Як будемо бачити при розгляді окремих внутрішніх елементів єства нації, мали всі вони свої коріні в боротьбі людини за існування, як проти природи, так і поміж поодинокими людськими колективами. З цього випливає їх життєва нечінність і чинність, як їх неодмінна прикмета. Врешті постійний внутрішній рух невпинного розвитку, а тим самим і чинність всіх індивідуальних частинок нації відповідає льогічно тому, що вона є колективним організмом. Отже її навпаки, нечінність нації є нехібною ознакою її

хороблivого стану, занепаду, а то й умирання. Це твердження може бути слушне відносно не лише первісних людських колективів, а й модернізмів націй.

Існує теорія, після якої повстали поодинокі нації шляхом підбиття й поневолення хліборобських осель мандрівними воювничими племена-ми пастухів, що жили численнішими колективами і мали можність швидше пересуватися з своїми отарами і табунами. Ця теорія не вияснює на жаль, яким шляхом ішов розподіл людей на осілих хліборобів і мандрівних пастухів, коли основою існування первісного людства було мисливство і риболовство. Поза тим, як мітольогія так і історія найдавнішої доби людської культури дає багато прикладів підбиття країв з хліборобським населенням мандрівними ордами.

Нації в сучаснім розумінні цього слова, як відразу відокремлені національно-політичні спільноти і державно-правні одиниці на їх власних територіях, являються властиво витвором трьох-четирьох останніх віків, але основи і складники сучасних націй такі ж старі як і сама людська культура. Коли прикладати мірку сучасної нації до рас і народів давно минулих діб, то це може допrowadити лише до більш чи менш кумедних

анахронізмів, але не підлягає сумніву, що найстарші культури, як хінська, індійська, єгипетська, не кажучи вже про грецьку та римську, мали в своїй основі чинний національний елемент. Можна навіть говорити про елементи національної вдачі, що еволюціонували протягом тисячів, а в кожнім разі багатьох соток років. Не лише італійці, що не залишили свого півострова, затримали деякі національні прикмети античних римлян, а й французи та німці — своїх кельтійських, відносно германських предків.

Назагал треба зазначити, що найбільші потути давніх часів оперті на великі збройні сили не спромоглися ані створити нових націй, ані включити органічно переможених націй до побідних. Непереможні армії Александра Македонського рознесли елементи гречкої культури на величезні простори Азії і Африки, але обєднані під його владою землі вернулись відносно досить скоро до тих расово-культурних і політичних шляхів, якими прямували раніше. Не створила сама нових націй і римська імперія, але що-найбільше культурні основи для низки романських, а почасти і германських націй. Цікаво, що монгольські завойовники, підбивши величезні простори Азії і цілу майже східню Європу, втворюють тепер новітню націю більш менш на тих територіях, з яких вийшли майже сімсот років тому. Найбільш національні, чи в кожнім разі расові, результати отримали з погляду територіального поширення арабські завойовники, але еспанців вже засимілювати не спромоглися. Найбільш характеристичним прикладом перемоги національного живла над політичною акцією опертою на збройній силі являється історія османської держави, що не спромоглася асимілювати не лише балканських славян, а й єдиновірних арабів.

Європа, спеціально в середні віки, представляє ріжнокольоровий образ перехрестних релігійних, політичних, а зокрема династичних, пізніше також і господарських впливів, що простежити ролю національного чинника між ними не є легко. В кожнім разі можна ствердити остаточну перевагу стремління всіх часток кожної нації об'єднатися в спільній територіально-політичній організації, державі, також як і безуспішність всіх намагань заступити національну єдність держави релігійними, господарськими, суспільно-політичними та іншими підставами.

Перевага національно-державної засади в роз-

витку Європи протягом XV. століття не полішла вже ніякого сумніву. В початку цього століття спромоглася Франція позбутися майже цілком англійської окупації, перебороти в значній мірі бургундський сепаратизм та розпочати на ширшу скалю поборення феодалів, що стояли на перешкоді до національно-державного об'єднання Франції. В тім же XV. столітті Еспанія перемогла арабів і здобула тим самим цілу свою природну національну територію. Досліди історії Італії переведені під національним кутом зору доводять, що змагання в напрямі національно-державного об'єднання Італії значно старіші і численніші ніж це уважалося раніше. Те, що Рим був духовною столицею світу, стояло очевидно довгий час на перешкоді до того, щоб він міг зробитися столицею об'єднаної Італії. Значною перешкодою до національно-державного об'єднання Італії було також те, що її місцеві сусіди, Франція і Австрія, спромоглися значно раніше створити місцеві державні організації.

Що до німецьких земель і держав, то, хоч як дивним може це виявлятися, але саме потужність німецької нації може в деякій мірі засувати те, що ці національні територіально-політичні одиниці не мали великі потреби об'єднуватися для свого національного розвитку в одну велику державу, як це сталося нарешті перед вибухом другої світової війни. На перешкоді до цього об'єднання стояла зрештою не тільки ривація між Німеччиною та Австрією, як історична місія другої з них боронити цілий південний схід Європи перед постійною небезпекою московської навали.

На прикладі об'єднання німецьких земель можна бачити оскільки штучною є теорія про поділ націй на культуральні і державні спільноти, означаючи в цім окремі випадку Пруси як приклад національно-державної, а інші колишні німецькі держави як приклад національно-культурної спільноти. Але слушний є поділ націй на державні і недержавні, що перебувають в межах чужонаціональної держави, якими були колишні Австро-Угорщина, Туреччина і Росія. Політична доля всіх трьох довела найкраще, оскільки ненормальною була їх етнічна структура. Теорію цю треба відкинути таким чином з огляду на те, що нормальним типом є держава національна, в якій національна культура може отримати свого найвищого розвитку при допомозі державної влади.

Дев'ятнадцятий вік уважається слушно добою формування новітніх націй в Європі започаткованою визвольним рухом Великої французької революції, яка не зважаючи на свою космополітичну фразеологію та піднесення прав людини, була безперечно національним французьким рухом. Доказом цього служить і виразно імперіалістичний характер наполеонівських воєн, що відбувались під визвольними гаслами. Безумовно й фактично була визвольною і під національним оглядом війна Наполеона проти московської деспотії. Доказом цього могло служити відновлення самостійності Польщі та історично доведений плян відбудови самостійної України. Фатальною для Наполеона показалась суперечність його політики між визвольними плянами на сході Європи та імперіалістичними в центральній Європі. Ця суперечність позбавила Францію допомоги інших держав європейського суходолу необхідної для розбиття московської деспотії.

На цей же вік припадає і могутній господарський та суспільно-політичний розвиток європейських держав, який можемо слушно уважати не основою розвитку націй, а навпаки наслідком розвинутої національної динаміки європейських народів. Теорія історичного матеріалізму Карла Маркса уважає господарські відносини міродайною основою суспільно-політичного і психічного життя людських колективів взагалі. Противенство поміж працівниками і працедавцями відбувається, після цеї теорії, як боротьба кляс в суспільно-політичних відносинах. Духове ж, отже й національне життя, має ніби бути лише звичайним вистлідом, "надбудовою", господарських відносин. Виходячи з цього хибного заłożення намагались соціал-демократичні теоретики національного питання, а зокрема, колись так популярний і між українськими соціальними демократами, пізніше цілком збольшевізований віденець Отто Бауер, зясувати чинники національних рухів минулого і початку поточного віку. При тім вказувалось на те, що скасування абсолютизму та господарський поступ, а зокрема розвиток шляхів і звязків поміж містом і селом, сприяли рухові між поодинокими частками окремих націй, а тим самим і їх остаточному сформуванню.

Але основна помилка цеї теорії полягає в тім, що її фізичну працю робітника від його психічної чинності, яка є національною, як вислід ці-

лого попереднього життя його національної спільноти, відокремити не можна. З цього погляду працює французький робітник не так, як італійський чи німецький, а європейський робітник працює на основі психічного комплексу, що кардинально ріжниться від московського. Оскільки нація є суспільним організмом, з своєю власною, питомою її психікою, можна слушно поставити питання, чи не є сама нація первісним чинником всіх тих матеріальних змін, які зайшли в Європі протягом останньої сотки років. Оскільки ж в чинності окремої людини психічний феномен — чуттєвий, інтелектуальний волевий попереджує фізичний, оскільки рішення попереджує чин, і оскільки нація є свідомим себе суспільним організмом, треба зробити висновок, що ті зміни на полі господарського і суспільно-політичного життя, в супроводі яких відбувались національні рухи минулих десятиліть в Європі, були започатковані самими націями. Без наявності національної колективної психіки, одночасної тотожності мислення, відчуття й волевих актів в особах принадежних до тої ж нації не лише кермування нею, а й ніяка колективна чинність в межах нації не була б властиво можливою.

Коли б господарські відносини не було витворено на основі без порівняння старших національних, то тотожні господарські відносини, дали б і тотожні суспільно-політичні та культурні відносини, що попровадило б нехильно до вирівняння національних окремішностей, до нівелляції націй; дійсний же розвиток пішов навпаки в бік зросту їх особливих прикмет. Подібність культур і суспільно-політичних відносин в європейських державах походить не з однаковості господарських відносин, а з спільноти народів середземноморської культури, до якої належить і Україна, і якій Московщина була й є зasadничо чужою і ворожою.

Панування національного збірного духу над матеріальними, а зокрема господарськими, чинниками в межах новітніх європейських націй не підлягає сумніву. Чим вищим є щабель розвитку якоїсь нації, тим більше панує в ній духовий первинь над матеріальним. Відносно новітніх націй можна слушно сказати, що вони ріжнятися не стільки тим, як мешкають, їдять і одягаються, як тим, як мислять, відчувають, волять і працюють. Чим більше є нація свідомою самої себе і своєї сили, тим менше залежить вона від матері-

яльних умовин її існування, тим більше опановує її спрямовує їх в потрібнім напрямку.

Відворотний приклад цього дає нам Московщина. Відсутність національної спільноти на Московщині, яка є лише спільнотою хижактва, та поневолення нею всіх націй в межах ССР і далеко поза ним, зробили машину там справжнім божищем. Машинопоклонство осягло в ССР ступінь справжнього фетишизму, що має застутити совєтським масам колишню віру. Людина зробилася в ССР звичайним додатком до машини, її невільником, який відповідає власним життям за її добрий стан і працю. "Спаренна робота", цебто приковання окремих осіб до поодиноких машин з метою устійнення особистої відповідальності кожного невільника, зробилась в ССР економічною і суспільною догмою.

Отже та ж сама праця тих же самих машин в Європі і царстві московського імперіалізму дає зовсім інші висліди, бо має цілком інші національні передумови, відбувається в цілком іншім оточенні. Приявність гігантичної московської деспотії на сході Європи мала вирішний вплив на розвиток міжнаціональних відносин тут, а посередньо її на розвиток внутрішніх відносин в межах поодиноких націй. На заході Європи, де територіальні межі поодиноких націй були устійні віддавна, великих змін по першій світовій війні не було. Але національні рухи в середній і східній Європі прибрали прикмети і розміри справжніх національних революцій, наслідком намагань Московщини здушити усамостійнення поневолених націй старої Росії та збульшевізувати середньо-європейські держави.

А тотожність цілей царського і большевицького імперіалізму дозволяють твердити, що й першу світову війну викликали зовсім не господарські противенства поміж "капіталістичними" державами, як це твердить большевицька пропаганда, а лише відвічне стремлення Московщини підбивати чужі землі. Не господарські чинники пхають і тепер московських імперіалістів на Європу, а навпаки, вони викликають свідомо і пляново господарські крізи і катастрофи в Ев-

ропі, які мають мости ти шлях для московської навали в Європі та викликати господарську руїну в Західніх Державах Америки. Отже знову "нація", в данім разі руйницький московський імперіалізм, послуговується економічними чинниками, а не господарські відносини викликають його.

Внутрішні відносини в ССР унагляднюють те ж саме. "Ідеольгія" большевизму заперечує в засаді існування й розвиток нації, визнаючи її лише як локальну форму "соціалізму". Національну зasadу підпорядковано в ССР формально засаді суспільності, в цім відношенні зрештою й українські "соціалісти" від большевиків не ріжняться, оскільки вони хочуть лишатися марксистами. Поневолені нації узнається лише частинами "совєтського народу", народу "робітників і селян", отже груп суспільних. В дійсності ж панує над всіми націями і верствами населення, над всіми силами і засобами країни, державна організація московського імперіалізму, партійних і непартійних большевиків. Саме витворення большевизму, цебто найвищого вияву московського імперіалізму, свідчить найкраще про те, що не господарські і суспільно-політичні чинники є міродайними для ества, структури і чинності нації, а що навпаки нація кермує суверенно господарськими і суспільно-політичними силами країни. Цілу господарську і суспільно-політичну структуру старої Росії було перекинуто, розбито і сформовано наново відповідно до потреб московського імперіалізму, пристосовано до потреб війни, збройних підприємств московського хижактва. Московський уряд винищив голодом понад 6 міліонів протягом останніх 12 років перед війною після власної офіційної статистики самого лише українського населення і спровадив на щабель невільників 174 міліони советського населення, щоб озбройтися належно для нападу на Європу. Дати країй доказ того, що нація, в даннім разі верхівка московського імперіалізму, незалежить від господарських відносин, а навпаки, кермує ними, будо б справді тяжко.

IV. ТЕРИТОРІЯ

Територія є основою витворення й розвитку нації в просторі. Не буде пересадою сказати, що властиве витворення нації починається оселенням окремої етнічної спільноти на опанованій

нею території. Процес оселення ріжних племен чи й народів відбувся дуже відмінними шляхами, закінчився для одних вже в преісторичну добу і не закінчився для інших ще навіть і тепер, як про-

це свідчить пересуцння міліонових мас населення по другій світовій війні. У більшості націй була злучена доба осідання з початком доби хліборобства, яку попереджувала доба мисливства, а почасти й тваринництва, злучені з мандрівним способом життя.

Боротьба за територію могла початися не раніше, ніж з землею злучались вартости вкладені до неї працею людини. Процес оселення був утруднюваний і затримуваний тим, що він відбувався в ріжні часи у ріжних народів. Добра мандрівок не обмежувалась самими мандрівними народами, а й захоплювала тих, що вже осіли раніше і мусили відступати перед мандрівними напасниками, коли від них не могли оборонитися. Справді такі пересунення відбувались часом вже в межах національних територій, як це було, наприклад, в добі татарської навали на Україні, коли центр національного життя пересунувся на якийсь час на захід. З другого ж боку мусили деякі західно-слов'янські племена опустити остаточно західні окраїни своєї території під натиском германців. Але це відбувалось вже в рамках загального процесу пересунення народів з заходу на схід, в якім взяла й Україна дуже визначну участь, і який не закінчився остаточно на сході Європи очевидно й тепер з огляду на те, що московський імперіалізм затримавши в собі деякі наскрізь атавістичні прикмети колишніх татарських орд посунув на перенаселену Європу полішивши неужитими землі на сході і півночі ССРР, що припадають з погляду геополітичного для надвишок московського населення.

Значення території у витворенні нації можна бачити і в тім, що опущення батьківщини частиною національної збірності буває часто отримане для емігрантів і зі зміною їх національності. Так наприклад, зробились британці американцями і канадськими, еспанці — аргентинцями, португальці бразилійцями і т.д.

Скупчення окремої збірності на занятій нею території та відмежування її від інших спричинюють спочатку природні, а потім ріжні інші чинники матеріального і духового характеру. Між природними впливають спочатку ті чинники, що об'єднують членів якогось племени, більше, ніж ті, що відокремлюють його від інших, отже перешаве природні шляхи отримання, системи рік, морські побережжя, гірські долини і т. і. Внутрішнє об'єднання поодиноких етнічних груп відокремлювало їх очевидно значно більше

від інших ніж природні межі, які не існують тепер і поміж багатьма державними націями.

Країна лучить її мешканців у спільноту і відокремлює їх від інших не стільки прикметами підсолння чи своїми природними скарбами, як тим, що вони на ній творять і в неї вкладають. Батьківщина, країна батьків, їх могил і їх тіней, робиться повільно територіальною скарбницею її мешканців, спадщинним варштатом їх праці, обсягом витворення духових і матеріальних вартостей, що належать всім і кожному, предкам і нащадкам. Вона робиться обсягом втілення національного духу, полем його чинності. Прабатьківщина раси чи об'єднаних в більшу етнічну групу племен робиться повільно тим, що ми називаємо національною територією. Лише в межах національної території може устійнитися тривалість подій, ланцюг яких провадить націю до вищих італів її розвитку, творить її історію. Лише в її межах можливе витворення інших прикмет і чинників дальнього розвитку нації, її мови, віри, світогляду, самосвідомості, спільних стримлінь її частинок і т. і. Лише виразне означення твердих меж національної території уможливлює її відзеркалення в свідомості її мешканців, викликає непохитну рішучість боронити батьківщину, робить з країни національно-державну територію.

В цій свідомості і чутті цілості і злученості всіх, навіть найдальших частин національної території зникає повільно льокальний партікуляризм. На Україні відбувається цей процес відносно тим легче, що в народі втримались ще, часом справді більш в підсвідомості, прастарі традиції цілості української території. Мешканці українських Карпатів співають про степи і море, яких вони ніколи не бачили, і навпаки.

Говорячи про національну територію варто згадати теорію "історичних меж", що знаходить свій найбільш абсурдний вислів в пропаганді "збирання русских земель" з одного і "Польща від моря до моря" з другого боку, залюстровану зрештою в дуже характеристичний спосіб "виміною" західно-українських земель на східно-німецькі. Доктрину "історичних меж" треба відкинути рішучо не лише тому, що межі майже кожної нації бували в ріжні доби ріжними, а й тому, що вона перечить самій зasadі національно-державної території, ідеалом якої є тотожність етнічних меж з державними.

Зміни в обсязі і складі національно-державних

Ляжкою бирорин олончапхинк икнижинх барни
Биб интробојеетса тоник кичеман окееной хани
Отохенна яштигии яокхадаю о билдатта, здо-
Сынина ! ипнинтия баралт тоби ви биахои, опн-
Ляжхой кылайып, а пазом 3 тун кокхин горни
Тайди ви докчай монгое сиепи огеханна орде-
Мин хактор хани. Шончинн тоник тоогжинокин
Хануман ха тооти дыжобой кылайып билемхоро
Бүрнинь ага сөөпийчиц бокхи 3 хин мартин же мө-
Акъты, дю кокхинн халючайло-кылайыпин орда-
Хизан же жиже тэсгийн барийн хакциб сро-
Пижихи кылайыпти барточт, а н төгөлдөрье их бар-
Пижихи бий хамшигийн морхопча, тар мө-
Жарцаа гэгэ. Барточт ийн нэгжийн морхопча, тар мө-

V. HAMIOHAJIBA KVJIPYPA

Логопітті аж у звичайніх випадках
залишають після себе підірваний
шар та відмінно відповідають на
важливі питання, які ставлять
вчителі та батьки. Але є і винятки.
Вони можуть зробити все, що
залишилося після них, неподільним
і нездатним до розвитку. Іноді вони
залишають після себе не тільки
затриману речовину, а й відчуття
недовіри та поганої настрої.
Іноді вони залишають після себе
затриману речовину, яка вже
заслужує поганої оцінки, але вони
залишають після себе підірваний
шар та відмінно відповідають на
важливі питання, які ставлять
вчителі та батьки. Але є і винятки.
Вони можуть зробити все, що
залишилося після них, неподільним
і нездатним до розвитку. Іноді вони
залишають після себе не тільки
затриману речовину, а й відчуття
недовіри та поганої настрої.

Ockrjabrin posjina, piži i paca, 3 amx norecrain hauit, 6yin passom 3 tm i nohatarorinu ocepe-ja. kamn posbartryk ujmolos jiojctra, nokha tpmantica toj jymkn, ujo noza mewakanu hauii kyalbyip he jumie hema, a li he mokke 6yin. Tipejmetri yaktityy hauchtchapmuix jilj jiojctra, aki nouacnto shantin hancixihinx upkrmer neprichinx ethihinx koretn- biib, ujo lix nospogdajin. Pikkhuji uj spocrajin pibro- gikho 3 morijipnind miuhcehnin jiojctra ha bini!

— *книгопечатнику*, *заслуженному* *литератору*, *академику* *М. А. Богданову*. *С*ообщение о награждении было опубликовано в газете *«Комсомольская правда»* в 1956 году.

як це можна ствердити ї на перекладах якогось літературного твору на ріжні мови та способах його приняття ріжними націями.

Культурний рух в межах цілої нації, обіг духових вартостей національної культури від верхів до низів нації і навпаки є властиво досягненням новітньої нації. Обсяг національної культури у античних народів обмежувався в значній мірі інтелектуальною верхівкою, що користалася з результатів фізичної праці невільників, які яко такі до нації не належали. Це було її силою, а разом з тим і джерелом її немочі. Містичка релігійного культу старого Єгипту, старогрецька мітольгія, фільозофія, різьбарство та правова система старого Риму були основами тієї середземноморської культури, яка дала в значній мірі початок більш менш для національних культур всіх європейських народів та живила їх понад дві тисячі років, але античні культури не пережили доби свого розвитку не маючи органічної основи в народніх масах.

Культурні верхівки народів Європи в середніх віках були більше злучені поміж собою в своєрідній загально-європейській спільноті на основі класичної культури і католицьких догм

ніж з власними народами. Національні культури в сучаснім розумінні являються властиво витворами двох трьох останніх віків.

Вартий уваги спеціально для українців той факт, що так звана "російська культура" лишилась майже цілком поза межами процесу "ународовлення" національних культур, виявляючи відмінні галапасні прикмети. Походить це з того, що переважна частина московського народу як перебувала в кріпацькім стані, так і залишилась невільниками під пануванням большевиків. А невільники, в духовім розумінні цього слова, як відомо до нації ніде не належать. Не маючи ж власного національно-культурного середовища не могла інтелектуальна московська верхівка засвоїти собі органічно в своїй "культурній" чинності її чужинецьких взірців, як це робили інші нації протягом останніх двох соток років. Цей же брак власної національної культури спонукує московських можновладців нищити люто кожну чужу національну культуру в межах московської державної деспотії та защеплювати примусово поневоленим націям запозичений некритично інтернаціональний сурогат московської "культури", в данім разі большевицького дикунства.

VI. МОВА І ПИСЬМЕНСТВО

Мова, головний чинник витворення й розвитку нації, є разом з тим і головною основою виникнення людських спільнот взагалі, головним засобом в їх боротьбі за існування, прикметою, що відріжняє не лише одну етнічну спільноту від іншої, а й людину від звірят. І справді мислення без мови неможливе, бо мислимо словами, хоч і не вимовляємо їх звичайно голосно. Не означаючи окремим словом кожної порядкової одиниці не можемо почислити й десяток якихсь предметів. Без словесного, обовязкового для всіх членів данної спільноти, означення предметів, явищ, їх сполучок і абстракцій було б їх відзеркалення й кристалізація в нашім психічнім апараті неможливими також як і виміна думок, цебто порозуміння, поміж окремими членами етнічної групи. Оскільки слово є основою мислення, є воно разом з тим і основою колективної національної психіки, всіх психічних складників національного єства. Формули віри і права, вияви збірних почувань, волі і т. і. можливі лише в слові.

Мова поширює психічну чинність на цілу етнічну групу, яка творить разом з тим її замкнене коло та межу у відношенні до інших етнічних груп. До виміни інтелектуальних вартостей поміж окремими етнічними групами могло прийти лише по осягненні деякого розвиткуожної з мов, які мусили мати означення не лише найбільш уживаних і відомих предметів, а й психічних явищ. Цілковитої тотожності означення ідей в двох мовах не було тай й не буде мабуть ніколи осягнено з огляду на ріжниці в національнім мисленні, що відбувалось кожне шляхом власної мови. Цим можна мабуть в деякій мірі зясувати ту обставину, що нову віру не лише приймалось, як це бачимо на кількох історичних прикладах, в новій мові, а почасти й полішалось її в цім історичнім одязі. Таким чином зробилась латинська мова мовою католицької віри, як і старославянська мова мовою грецької віри серед кількох славянських націй. Можливо було це справді тому, що мови ці зробились мертвими, цебто належними всім і ні кому. Оскільки ж слу-

3 nəritəy 36iphon həuijanahipn i ncnxikin e nncp-
məctəro mərolo bññolo mñqñla a pəɔanty hññlo-
kax həuijanahipnolo, kñçpmənnhñk nñkñgye a pñm-
ratomipnñhñoboro rojektny, kñçpmənnhñk nñkñgye a pñm-
36iphñneñim oççä3i, tñ a çamy nñhñcti, aky ñjoko-
kñçpmənnhñk oççä3i. Tñçpmənnhñk kñçnye ak nñp-
mihñ a çöñbiñ a çöñbiñ tropohñ ncnxikin nñlñrñ, a
qytta h çtpemjhñhñ çotok tñçca çois ñemñrñi i
bñnpomamhñce ix jaiohn ñckpabññ nñcjhñ bçomý
tomy, mñ nñpcjhñhñ çotok tñçca çois ñemñrñi
spõoyñññi jñja saray. Takñm ññhñ nñkñgye
ñncpñmehñk jÿake mərakñ fÿakhñlo 36iphñi ha-
ññhñahipn i ncnxikin ñnbajahñhñ kokhñlo ñ hñmx
hññhñahipn i hññhñahipn ñtñçtçyapñhñ ñtñçtçyapñhñ
3 ññhñahipn i kñçpmənnhñk pibñhñ ñjox

Haabichts jaathchkoj! moren a yciix kyaabtayphix
kspahix Epbonin a yciix kyaabtayphix
saanahio posanitor okpemink hauiolahajphix mor, a
pa3om 3 tnu boha caykunia i heo6xijhio ochoboi
juii binraboephehne hterejeriyajphix Bepxibok hanin,
arbi y liathcho koottkim hac1 chpomorimic cofop-
mbyatn hauiolahajphix nincpmechto i mory a rok-
hiin kpathi.

Лпо моръ а гычачин посынихи упоръ гюбра мокха лобопанъ барайи индея б бразъя 3 поданъ-
комъ днепома 1 инчмечтба, 63 днрх же 650 6 моръ-
жнокочанъ гытихинъ тпебацичъ морнъ 11 тюрокичъ
жна пикхнъ гасчинъ хали, а тпебацичъ жна 11 инте-
жкетыялбюи бэпхикнъ.

Handcapuudo oopmoi nmcma 6yao npeacbar-
femomehi, otke maoth 6ytin lieporjifin shahno
ctapumnni jifip, xoi i Bohn morin horcrtan jinme
taji, koni morea hijhecia bke nmcjeheha na tla-
6eib, skni ymokjimraobr cboro polly 6crtapr-
uho. Thoqatram nmcma typega yarakati shakn, iki
npepicha johjina mola nmcma typega yarakati ha Borjin, iki
ji, krejix, jepeba i ti, mo6 noopo3ymilnca 3 he-
upncytihin jijeham njeamen B Gopotpoli 3a icy-
barni. Okrimirk noxozjekheha i metra pncgynkira ha
ctihax npejezicopuhinx nehep he arocbari binctap-
nmcma, tajkuo kraatn, hn 6yjn Bohn noqatram
akri spedutio he 6yjn piako posmekobari i ha ha-

З другого ж боку є національне оточення не лише культурною передумовою розвитку письменства постачаючи йому матеріал і знаряддя його творчості, а й спонукою до творення, якою є тісний органічний зв'язок творчої одиниці з загалом. Оскільки поза межами нації взагалі ніяка творчість не є можливою, може й якийсь визначний письменник виникнути лише з національного живла. Але поява його є зворотною точкою в житті нації, піднесенням її на вищий щабель її розвитку, перетворенням в той колективний організм, який ми означаємо як новітню націю. Творчість Данте в Італії, Шекспіра в Англії, Сер-

вантеса в Єспанії, Гете в Німеччині і Шевченка в Україні допровадили культуру кожної з цих націй до її поворотного пункту на шляху до все більшого розвитку.

Оскільки письменство причинюється до зосредження і піднесення психічних, а тим самим і фізичних сил нації, грає воно і дуже визначну ролью в її боротьбі за її незалежність, яка є передумовою самого її існування. Найкращим доказом цього може бути та несамовита лють, з якою царський уряд переслідував Шевченка, а большевики винищують всіх національних українських письменників взагалі.

VII. ВІРА І МОРАЛЬ НАЦІЇ

Релігія є без сумніву одною з найповажніших основ національної культури. Культ духів батьків, "тіней забутих предків", що становить складову частину віри більшості примітивних етнічних одиниць, та й не їх тільки, освячує традиції, цебто те, що передається від прадідів нашадкам. З того ж самого джерела походять в значній мірі й звичай, про високий вік яких свідчить, наприклад, те, що на Україні багато з них є ще поганського походження. Перші початки моралі і права походять також від релігійних вірувань не лише у примітивних етнічних колективів, а й у народів, що стоять на вищих щаблях культури. Це їх походження доводить здивувану раз хибність матеріалістичних концепцій витворення окремих елементів нації. Значіння релігійного елементу для організації поодиноких етнічних колективів не підлягає ніякому сумніву.

Шлях релігій від племінного парткуляризму до пізнішого універсалізму головних релігійних концепцій остильки ж довгий, як і шлях розвитку самих національних культур. Духовості підпорядковується в окремих випадках в більшій чи меншій мірі і саму структуру збирного життя національного колективу. Найбільш яскравим прикладом цього може бути значіння релігії в старім Єгипті, де віра в посмертне існування накладала свою відбитку на цілий побут народу і полишила по собі величні памятники, що пережили о тисячі років самий античний Єгипет.

Але в якій мірі залежить і сама релігія від інших складників національної культури та інших елементів нації взагалі, можна бачити з характеристичної еволюції, яку відбула уява про деякі єгипетські божища перенесені до Греції, де не

концепція посмертного стану впливалася на земне життя, а навпаки воно саме відзеркалювалось у віруваннях відносно існування душ вмерлих. В радісній Еллайді проймала релігія ціле духове життя народу і впливаючи на інші складники культури витворювала з населення різних грецьких земель свого роду націю не зважаючи на політичну окремішність її поодиноких частин.

Та ж сама релігійна концепція з усіми її культурними впливами не лише не спромоглася зробити греками їх латинських сусідів, а й лишаючись без змін в основі, змінила значно свій духовний зміст, свій характер, відбула еволюцію відповідно до нового етнічного оточення. Старогрецькі божища не лише змінили свої імена на римські, а й багато властивих їм прикмет. На грецькій вірі в Римі відбилася вже засада — чия влада, того й віра. Цю ж "політичну" засаду застосовувалось і до божищ інших переможених народів ставлячи їх до Пантеону з титулом—менших богів.

Віра як елемент і прикмета нації не стільки втрачала, як міняла своє значіння протягом культурного розвитку людства. В різні доби в різних країнах була релігійна приналежність рівнозначно з національною приналежністю. Не є пересадою сказати, що іслам створив арабську націю з її власною культурою, порушив маси малозахідних народів і попровадив їх в нестремінім поході через цілу північну Африку до Піренейського півострова включаючи до арабської культурної спільноти і численні інші етнічні одиниці. Те ж саме почали значіння мав іслам і для турків. Знаємо, що перейти на магометанство значило потурчитися. Але асиміляційний вплив чужої ві-

ри може бути значним, коли він має місце поруч з іншими політичними, культурними, господарськими та іншими впливами, як це було, наприклад, при утворенні численних південно-американських держав шляхом переміщення іберійських імігрантів з місцевим населенням.

В противіні разі лише зміцнює віра своєрідність кожної нації. При дослідженні впливів віри на утворення і розвиток націй заслуговує особливої уваги те, що всі існуючі тепер великі релігії — християнство, зокрема католицтво з його понад 400 мільйонів вірних, магометанство і буддизм — є моністичними. А оскільки моністичний світогляд сучасних релігій національних меж стерти не міг, мусів він не лише зміцнити монізм національного світогляду, а навіть в деякій мірі до нього попровадити. Стерти ж національні межі могло християнство найменше спеціально в Європі, де воно від самого початку було злучене органічно з елементами середземноморської культури, яка послужила основою для національних культур європейських народів, отже й з усіма складниками і прикметами націй і національних держав. Католицька віра не зробила одної нації із народів римської культури на північно-західнім побережжі Середземного моря бо війшла вже в їх зріжничковані і своєрідні національні середовища. Але ця ж віра врятувала ірландців від асиміляції англійцями і почасти американцями, бо змінила і замкнула національно-культурне ірландське середовище та надала йому відпорність супроти зовнішніх впливів. Принадлежність німців до католицької і протестантської віри не поділила ані трохи німців на дві частини, бо обидві церкви належали до тієї ж самої національно-культурної спільноти. Але поширення московського православ'я на Україні мало для української нації найфатальніші наслідки в усіх ділянках національного життя.

Остільки ж як монізм християнської віри сприяв витворенню одноцільності національного світогляду та національної єдності взагалі, сприяє очевидно воля духу, якої вимагає християнство, непереможному стремлінню кожної нації до волі національно-культурного життя, а тим самим і до державної самостійності. Волі віри, яка є необхідною передумовою самого існування християнського духу взагалі, від волі нації таким чином відокремити в ніякім разі не можна.

Заперечення волі нації і самої національної за-

сади під пануванням Москви є у великій мірі наслідком цілковитого браку духовості в московській "вірі" і навлаки. Вартий уваги той факт, що коли в середні віки Європа жила справжнім християнським життям, коли і в Україні закорінилась глибоко християнська віра, в Московщині, навіть назверх охрещений, дальше заховалось повно поганських елементів. Московське православ'я зробилось деспотично-невільницьким знаряддям московського хижакства раніше ніж воно могло зробитися вірою в європейськім розумінні цього слова.

Як одна з найміцніших основ національної культури і цілої національної духовості віра надто тісно злучена з купністю національних чинників, щоб бути з них вирваною. І в цім її органічнім звязку з ними полягає її головне значення для нації. Як впливає національний характер церкви на духовий зміст віри, доводить дуже виразно порівняння східних українців з західними. Безбожництво між західними українцями було досить виїмковим, бо греко-католицька церква в Галичині була національною українською, отже її злученою з цілим національним духовим єством українців. Безбожництво на Україні під московським пануванням було наслідком і виявом ворожості до невільницько-поліційного московського православ'я. Але від московиціння воно українців на жаль ані трохи не боронило, бо воно було спрямоване на ціле їх національне єство. Звідти походить хороблива вразливість деяких українців на впливи греко-католицької церкви. Часто байдужі до віри взагалі вони робляться раптом палкими православними, коли чують наркозу отруйних московських впливів в собі "загроженою" національними впливами української греко-католицької церкви. Можна звичайно знайти й протилежні, на жаль нечисленні приклади, коли українські "православні" безбожники знаходили знову шлях до віри опинившись в національнім греко-католицькім оточенні та маючи нагоду ходити до української церкви. Поворот до віри відбувався таким чином відворотним шляхом до того, на якім її було втрачено.

Значіння релігійного чинника на сході значно більше ніж на заході Європи з огляду на те, що національно-політичне розмежування поміж українцями, москвинами і поляками на рівнинах європейського сходу ще далеко не закінчене. Наскільки зрозумілим і дуже характеристичним є її

факт того, що московська церква по грунтовій чистці її персонального складу не лише перестала бути небезпечною для большевизму, а й зробилась для нього, як московського імперіалізму потрібною і корисною. Як мало оборонила автокефальність православних церков малих балканських держав їх від наступу московського православя, бачимо виразно на прикладі того, що робиться по війні в їх межах в цій ділянці.

Ганебне насильство московських можновладців над Українською Католицькою Церквою було лише першим кроком в їх поході на Католицьку Церкву в цілім світі, а передусім на європейськім суходолі. Коштом московського уряду було розіслано "православні місії" по цілій Європі. Дия 5.VII.47 заявив румунський прем'єр Грода в промові з нагоди приняття московського митроолита Алексея: "Католики розпочали утворення світового фронту. Православя мусить розпочати також свою акцію. На цей фронт мусить православня відповісти цілою своєю силою і чуйністю..." Алексей подав до відома, що в осені має відбутися в Москві все-православний конгрес присвячений питанням загального інтересу...", цебто московського імперіалізму, знярядям якого є православя як в межах ССРР так і поза ними.

* * *

Основою і праджерелом моралі є Божий вічний закон. Відбиткою цього закону і другорядним джерелом є людський розум, незасліплений пристрастями. Мораль важна в житті одиниці, є водночас чинною прикметою нації, духовим рушієм її дальншого буття й розвитку. Самий життєвий досвід потрібний для того, щоб устійнити моральний кодекс, цебто қупність означена того, що належиться уважати добром, а що злом, що треба робити, а чого треба уникати, витворювався також протягом існування багатьох поколінь в національних рамках, в яких зосереджувалося і хоронилося цей досвід. Оскільки мораль є божеського походження, а найвищим висловом її є вимога християнської віри, любити Бога понад усе а близького як самого себе, то брак такої моралі провадив раніше чи пізніше до винищення "неморальних" родів і національних колективів. Знову ж чим більш здorroво-моральною є верхівка національної збріноти, тим кращий психічний і фізичний розвиток нації, тим більша сила нації.

Дуже замітним є той факт, що там, де бракує міцної національної основи, знаходиться й мораль на дуже низькім рівні, отже між людьми позбавленими з тих чи інших причин батьківщини. І це дуже зрозуміло: не належачи до національної спільноти, яка має спроможність витворити на власній території відвічальність, правні норми, суспільне чуття, права і обовязки кожного супроти всіх, і всіх супроти кожного, не можуть вони витворити в собі і тверді основи моралі. Позбавленими всіх моральних норм бувають звичайно національні ренегати. Вони дають найяскравіший доказ того, що мораль є сильно злучена з її національною основою.

Не є ніяким випадком, що ворожі національній ідеї суспільно-політичні рухи мусять впливати дуже відемно на суспільну й особисту мораль вже наслідком їх матеріалістичної концепції. Перше місце між ними належить звичайно марксизму з його "ідеальогією" історичного матеріалізму і цілою теорією класової боротьби. Марксівське твердження, що пролетаріят не має батьківщини, можна розуміти і в той спосіб, що пролетаріят не може мати і ніяких моральних зобовязань супроти батьківщини. Як виглядає "інтернаціональна солідарність пролетаріату" можна було бачити не лише в часі війни, а часом і в мирні часи, коли пролетарі одної країни боронились проти гірше оплачуваних пролетарів сусіньої країни. Характеристичним фактом є також те, що саме московські імперіалістичні хижаки послуговуються в своїй пропаганді аргументацією марксизму.

Знаємо, що большевицький провід, який розпочав від самого початку жовтневої "революції" лютий похід проти самого існування чужих націй ССРР, проголосив свого часу і всі вимоги моралі "буржуазними забобонами". Але брехливі сурогати їх показалися необхідними навіть для самого московського імперіалізму. Оскільки потрібна мораль для втримання збройної сили держави, доводить між іншим і той факт, що приготування московських можновладців до нападу на Європу та вибух розпалюваної ними другої світової війни примусили їх не лише затостити терор, а й виповнити пропаганду в значній мірі тими ж "буржуазними забобонами" які вони самі раніше "скасували". Було розвинуто шалену акцію в напрямі відновлення "чеснот" потрібних для здійснення кривавих плянів Кремля, а саме

"патріотизму, вірності присязі", а навіть "чести і гідності червоної армії", яка навіть замалювала свою "червоність" і почала називатися просто "советською", дорівнюючись до "саветського народу".

Але не дурно має диявол титул "батька брехні". Чого були варті в дійсності ці так пильно потрібні "моральні" прикмети, видно найкраще з того, що основою всіх їх мала бути "національна" брехня про наявність "єдиного советського народу", обопільної "приязні" народів ССР до "великаво русскаво народа", "вдячність" всіх їх до нього і т. і. Цю акцію було спрямовано не так на витворення якоїсь "моралі" московського народу, як на руйнування справжньої національної моралі чужих націй ССР. В збірноті позбавленій хижакством здоровової національної основи, в даннім разі в московській, може мати звичайно тимчасовий успіх і значіння також і сурогат національної моралі витворений демагогічними брехнями, але він провадить по виявленню брехні до руйнування самих психічних передумов навіть пізнішого витворення такої моралі.

Ворожість Московщини до інших націй і самої засади національної державності розвивалась рівнобіжно з цілковитим занепадом моралі панівної московської верхівки, який не міг звичайно лишитися без впливу і на моральний стан ширших верств московського народу, роблячи цілій большевизм "ідеольгією без ідеї", витворюючи матеріалізм і скептицизм, типовий ще для московських "ніглістів", який для якоїсь ідейності взагалі не лишав місця. Як мало може Кремль здатися на советський "патріотизм", чи хоч би звичайну працівну порядність пересічно оплачуваного робітника, унагляднє найкраще той факт, що "стахановство" і безупинні "змагання" кожного роду, поруч з голодом, являються головними рушіями цілої праці в ССР.

Яку небезпеку для цілого культурного світу творить антинаціональна аморальність московського хижакства, може бачити кожний спостерігаючи чинність комуністичних агентів Москви в чужих державах.

VIII. МИСТЕЦТВО

Прилучивши мистецтво писаного слова до мови, маю тут на увазі образотворче мистецтво, початки якого лучились тісно з релігійними почуваннями вже у первісних народів. Звязок цей походив з спільнотої для релігії і мистецтва основи чинності людського духу, з його стремління виявитися в конкретних формах, конкретизуючи разом з тим і ідею Бога, якому людський дух служить. Мистецька чинність первісних племен була спрямована передусім на витворення предметів культу та будов для його виконання.

Біблійне оповідання про Вавилонську вежу має глибокий психолошічний сенс. Воно вказує на те, що підносячи на пошану свого бога величчу будову, яку можна було б бачити здалека, народ хотів бачити в своїм божищі самого себе не лише в просторі, а і в часі. Ця ж ідея самоствердження і самозміцнення кермувала очевидно й єгиптянами, які творили з каменя нерушимі традиції, свої піраміди. В своїх незрівняних будовах і різьбах бачили очевидно й античні греки самих себе в образі своїх божищ. Творці їх, мистці, намагались визволитися від всеруйнущого часу, увінчнити не лише самих себе, а свій народ, з яким були органічно злучені цілім своїм

творчим духом. Характеристичні прикмети архітектури ріжних народів, яка належала в античному світі і в середніх віках без сумніву до мистецтва, були не лише впливами їх окремого національного існування, й одною з основ пізнішої окремішності, якій сприяє оригінальна традиція.

Релігія і мітольгія були у великій мірі джерелами тем для різьбарства і мальства в античній Греції і Римі, в першій добі розповсюдження християнства і в середні віки не лише тому, що релігійний культ був головною сферою духового життя, а й тому, що повага, з якою ставився мистець долота чи кисти до своїх творів, спонукували його присвячувати їх релігійним темам. Кожний твір цього роду був зрозумілим і близьким кожному вірному, він же був доступний й найбільшому та найзначнішому колу осіб, уміщений в храмі чи палаті володаря.

Національне значіння творів мистецтва полягає не лише в їх національній типовості, а і в тім, що вони збільшують національну скарбницю, спільне, не стільки матеріальне, як духове майно народу, являються предметами національних гордощів, принаймні його культурної верхівки, які належить збільшувати і боронити від во-

рогів. Твори мистецтва є видимими знаками нації, не лише для неї самої, а й для інших, вони є виявами її духу в камені, металях, дереві, барвах і т. і. В цих творах пізнає себе нація в минулім і сучаснім, кріпить себе їх видом в добі лиха і занепаду, бачить в них запоруку наявності сил здобути кращу майбутність, бачить в них старі взірці для нової творчості. Вони є тими вежами, які видно здалека, а тому і дороговказами на історичнім шляху нації.

Яке значіння мають памятки старого мистецтва, видно між іншим з того, як нещадно нищили їх московські уряди на Україні, а особливо большевики в Київі. Справді запізно, бо в дусі й памяті українського народу їх вже зруйнувати не можна, а хіба збудити жадобу помсти за їх зруйнування.

Витворення новітньої нації протягом останніх двох віків змінило поважно і зміст мистецької творчості та значіння мистецтва для нації. Змінилась справді не ідеольгічна основа мистецтва, а його роля в межах національної спільноти. Поширилась першзваве значно сфера його чинності, що обмежувалась раніше головно соціальною, а разом з тим і интелектуальною верхівкою нації. Новітнє мистецтво не лише конкретизує явища нашого духовного життя, а зокрема світовідчуття, а й посередникає в цій сфері поміж національними одиницями, причиняючись

таким чином до витворення справжньої збірної душі нації. Дуже виразно можна бачити це по тім, якою подією в житті культурної нації є тепер кожна більша вистава образотворчого мистецтва, яке значіння має поставлення памятника якомусь великому синові нації. Нарешті, яку роль відіграє тепер мальюнок в пропаганді кожного роду. Яке значіння має для пересічної людини мистецький мальюнок, як помічний засіб уяви, можна бачити на прикладі дітей, для яких казка без ілюстрації має значно менше вартості.

Яку поважну роль відіграє мистецтво в національній боротьбі, можна бачити хочби з того, як люто винищують москвінини українських мистців і мистецтво, і як старанно заслоняють національний зір народу московською мальованою і різьбленою халтурою, доручаючи "творити" навіть памятник Шевченкові якомусь Менізеру. Не буде пересадою сказати, що кожний справжній мистець є разом з тим і борцем за волю свого народу вже тому, що мистецтво може бути лише вільним, отже й лише національним, бо джерелом кожного поневолення є національне поневолення. В цім відношенні є незвичайно характеристичним той факт, що протягом понад чверти віку не було сотворено під пануванням Кремля на полі образотворчого мистецтва нічого, що заслуговувало б хочби на згадку, не кажучи вже про признання поза межами ССРР.

IX. ІСТОРІЯ І ТРАДИЦІЇ

Нація складається з тих, які жили, які живуть, і які будуть жити. З цього походить значіння минувшини нації для її сучасності і майбутності. Цей поділ часу є справді досить штучним навіть для окремої особи, бо сучасності як межі поміж минулім і майбутнім в точнім розумінні цього слова не існує. Під сучасністю розуміємо звичайно недавнє минуле і близьчу майбутність. Для нації ж, як органічної цілості, відповідають віки хвилинам в житті особи, з тою ріжницею, що вік людини обмежений, нація ж є в зasadі бессмертною в безконечній черзі поколінь. Як для нації, так і для найдрібнішої її частинки, особи, є минувшина фактично купністю того, що від неї приходить для майбутності.

Без досвіду попередніх віків була б людина остільки ж безпомічною як звіря без інстинкту. І як кожний рід звірят має свій інстинкт, має й

кожна нація свій власний історичний досвід. Але це є лише частина того, що нація дістає від минулого. Сама нація повстає протягом віків, здобуває свою територію, збирає свої культурні скарби, витворює свою політичну, суспільну і господарську структуру, устійнює свої відносини до інших націй. Протягом віків викристалізується воля до спільного життя, кожночасна готовість боронити межі національної території. Висліди колишніх чинів нації творять основу для майбутніх чинів, спомини про доконані геройства зміцнюють її моральні сили, дають певність і відносно майбутніх перемог. Нішо з того, що було доконано в межах нації не гине, а йде до збірника народніх сил і засобів, і на костях полеглих борців повстають лави їх наступників. Багато з того, що живе в глибинах духу нашого народу, нам навіть невідомо, бо є воно підсвідо-

ме, але ці невідомі сили нації з'являються часом на поверхні її життя в трагічні моменти, коли бувають найбільш потрібні.

Поза тим було б наскрізь хибно ставитися до історії як національного чинника некритично, як це роблять деякі українські аматори історії, хуторянські традиціоналісти, що ідеалізують і такі історичні події, які мали найбільш фатальний вплив на дальнє життя української нації. Цим вони лише стримують її намагання спокутувати й вирівняти хиби чи й злочини доконані в минулім. Значіння історії полягає головно в її так мовити "органічнім" характері, в тягості подій і в звязку з іншими чинниками витворення й розвитку нації.

Знаємо, що деякі народи з славетною історією, як наприклад, бабільонці, картагенці, інки і т. і. зникли з кону світової історії. Старі перси, єгиптяни, греки і деякі інші античні народи, не мають органічного звязку з народами, що мешкають тепер на їх територіях, а навіть мають їх імена. З другого ж боку повстали в Америці нації з дуже короткою історією, але великими територіями, що перебрали у великий мірі спадщину Європи, хоч і мають вони біль поетичний ніж самостійний культурний характер.

Оскільки історія вазнає перерв, як наприклад державна історія України, значіння її для нації звичайно зменшується. Але ці перерви можна все перемогти в памяті і свідомості нації, оскільки історія злучена органічно з іншими визначними повинце і понижче чинниками національного життя. Цей же органічний звязок історії з ними ударемлює в значній мірі кожне фальшування історії, навіть в добрій вірі самими українцями. Підступні фальшування української історії москвинами можуть звичайно бути більш чи менш шкідливими не лише для пересічних українців, а як знаємо, навіть і для української інтелектуальної верхівки, змосковщеної відносно більше ніж широкі верстви українського народу. Але її "історичні" московські брехні мають короткі ноги і не багато довше життя, бо вони надто перечать дійсній минувшині і кожній сучасності. Трохи сячелітня "історія" звязків народів замкнутих тепер поза гратаами ССРР, наприклад, вигадана на замовлення Сталіна має звичайно дуже незначний пропагандивний вплив на "росіян" вже тому, що вони є москвинами, які з'явилися найпізніше в історичному житті Європи і залишились як нація на найнижчім щаблі культу-

турного розвитку. Намагання їх започаткувати свою історію від Київа безнадійне, бо між історією київських земель і Московщини нема лучності ані в часі, ані в просторі. До того ж не може мати українська історія ніякого органічного звязку з чинниками утворення московської "нації", цебто політично-мілітарної організації московського імперіалізму.

* * *

Національною традицією є те, що нація уважує гідним перенести з минувшини до майбутності в усіх галузях свого життя. Говориться про мілітарні і культурні традиції нації, про її традиції в науці, краснім письменстві, музиці, театрі, сусільній опіці і т. і. Говориться про тисячелітні, вікові і просто традиції. Деякі з цих традицій національний загал забуває тимчасово чи цілком старі традиції міняються, з них виростають нові. Але в глибині памяти нації лишається більш менш все, що повстало там колись, в значно більшій мірі ніж в памяті окремої особи; і коли обставини того вимагають, з'являються на поверхні памяти нації ті чи інші традиції, що, здавалось були цілком забуті. У визвольній добі 1915-1922 р. (від повстання Союзу Визволення України до здушенння повстанчого руху большевиками) відновились, наприклад, найдавніші державницькі традиції України. Було відновлено державний герб, гропі, поштові значки національного оформлення, почасти уніформи (мазепинки), термінологію, правні засади і т. і. Зокрема було написано кілька повістей з князівської і гетьманської доби.

Дуже багато з того, що зникло з памяти інтелектуальної верхівки нації наслідком примусової чи несвідомої асиміляції та впливів інших націй взагалі, заховалось в надрах збірної психіки широких народних мас, а першзвсе селянства. Які скарби національного духу криються в них ще й від віків з-перед християнської доби, доводять хоч би могутні джерела народної поезії деяких культурних націй Європи і Азії, з яких повстали такі світової слави твори, як цикла Нібелунгів, Калевала, перські, арабські, індуські і інші легенди, перекази і казки. До одної з найбагатших в світі належить очевидно й українська народна поезія. Які скарби криються в українській народній пісні, музиці, святочних обрядах і т. і. можуть оцінити належно лише фахівці.

Величезну роль відіграли народні традиції і в

Pikioniulariabim jeypakbari baararai hekkntterei.
Koqununa Abctpo-Atropumna troponia a umi biijho-
nuehni sunmok he jinne towy, uo ha hoyi ti ctojra
haini, uo he molar lahotinti ihumix hacijijkom bke
croeji biijchocho heberjinkoi nincaphtochi, aje ctojra
ha shahro rumi kiyatpychim pihni hik ihuli, a ni
towy, uo boha maja ictoplqnhe sabbahna Sopohnint
ak biache pikhoqaujohabiqhe hacjerenna, tak i hijiy
Epbony, choqatry biiz Typerhinni, a notrii oco6o-jin.

to take, who oxomnhe ujly nauhi ha it tepochotun,
663 aykohaujohahipnux jomiuok y brachinx jep-
jkarhnx pmarx, e jocntb nimkorojo. B kokin
mukke jepkbari iuchyiotp gijapni an menhi nauhi-
mukke jepkbari iuchyiotp gijapni an menhi nauhi-
menhi mehunin. Aje ronin rohni rogaptrt mbrakhi-
minn blacotor ujito ro hecjejhna, rohn arborotpcia
mairike sarskji nепemkrojoi alia hopmajaþoro po-
38ntry jepkbaroi nauhi i ujoi jepkbari.

X. HAUJOHABJIBHA JIEPKABA I BINCOKO

Лічимо таємність, якщо ви не зможете відповісти на це питання. Але якщо ви зможете відповісти, то ми будемо раді.

аке бы ни тщетно старалась помешать, это мгновение осталось в памяти каждого из нас на всю жизнь. Всё, что было сказано в этот момент, не имело никакого значения. Всё, что было сказано в этот момент, не имело никакого значения. Всё, что было сказано в этот момент, не имело никакого значения. Всё, что было сказано в этот момент, не имело никакого значения.

Депкабра е моритибо опратиаитео науи, не-
поприма сасако япония 3 илор 3емеио, на-
рима биррома спеджина бикя асчини науи! до
хатилуприумо огежанна, ртижанна еннатор
илядя гычнибакра, зийничехама гырепенхочи на-
хил, бепкок үзэропнетель! моритибо, опрамон
ицаж, иннинкою позартикя бикя үз трошкинх же-
метиб.

Депкабра е баратаю бинајака синхонимом ха-
ни, бија ако! боха маке 3инайно! 1 сюе има, боха е
үзяпким, отке бијачинбо нахчапумим, посымихи
упорю горба озябие бијачинбо же наулохаји, а
జепкабры иншаджекхич. Б мижнапахик бијанд
чнхак бијчымае наула аниче ак жеекабра, боха е б
ниј бијчонуми 3орхинуми бирбором науи!

Наулохаји фопми, не-6-

X. HAUJOHAPIA

Haiacrpabium upnkarjajom nojii uporo poay mo-
jekekabt nphokatram ha hactyhnix nokorjhinx.
36gjtn i aki jyake tarko nphibrti, nojii, mo
ctphatbi, ctabebti i rahgehi nhnn, krx he mokha
mee i b mnhyrbimni i b gyachochci reporti i Tepo-
hapoay. Koka haui, a oco6jirbo hejepkabra,
kart B joi hn ihunin ictopohnin nokehrt b namrti
He bci i he bce shahotb, aki tpanjunit tpega binjrib.
B haidekhnin chocic biu yjkx ooppvhnx binjrib.
Jepkabrhoi haui, kntta skoi he mokha oodopohnin
jlli he bce gyarobz kopchhnin, oco6jirbo jllia he-
hocri, 3 uporo norajy tpega binjrib, mo tpanj-
shae, mo in gyae hotipjibio b han6jinkhi man6gj-
gyachichibz tak, ak uporo binjaree joojo haui, i
ictophi i tpanjunit barts jnue rolo, xto posyamie
haiphob „phpa3eo1porieli.

haiphob xnkaurbra sakantypheoro „ihrephauji-
ckorcbkoro xnkaurbra sakantypheoro „ihrephauji-
hx haui, a npepli3abcce kpkabin, tpanjunit pik-
ratchca acclymnin tropbi, oodopohni tpanjunit pik-
tepaujohajphnx binjrib gojpmern3y, mo hama-
e tm camnq qjhnq 3 sa6ooda nphotn ncerbo-hi.
moraekha cktajobz racthna kokhoi hauijohari3my
ho-jepkabre sakohojarctro. Tpanjohajhiam ak
bos hapoay mycnitb nincntnica kokhe hauijohapi-
kokhoi hauijohapi jepkabri. 3 bnharebm nipa-
haui, e ozhho 3 moraekhnin ochor nphabroo jaay
hrtta, mo yctihinjnicp nphabroo bikoboro kntta
jnniham haui. Bnharebe uparo, otke nphabri no-
jan bih bi3norjizatnike mophabrim i nphabrim tpa-
jaj akrocip haui mokc oytn mihnn jnue roli, ko-
cyclyphim knutti haui. Gcjhjpho-nojintnkhns

Peñopacalumíni Biñin upahinjinc a shahini
akabolo i hauiejo gya o nohacti ychego, a tm ca-
mim i qayi a rojorhux nhepmukox a nntopeneh
hauiohajipinx Jepekbar. Ne riñachontepa a rokrim
pa31 jinie jo Jepekbar aqchauiohajipinx. He e ta-
kok hirkim sunajkom, mo Peñopacalumíni spñyoharai
fquejapinhix ja3, qñch ctoor ha nhepmukox a ro-
tropenha hauiohajipinx Jepekbar, nepmiñarece a q-
XIII, i y qphauit, a kintu XVII brix. Hanjaoeñi-
ccki Biñin upckopan a nntopeneh hauiohajipox
tpnkajac hauiohajipox rehiajipichto himenpox
repxixken ta 3aañachimna noriñue reoñoiñimina
yamorinam, he yñrika tñahine nooakinx hygtpi-
tiburu tpyahouib, aje chipomorjach nhepmotin ix-
Jaiburu minpox hauiohajipox camouñpaby pikho-
jaiburu tñahine hactinam Jepekbar. Pocia ak, mo bi-
hauiohajipox hauiohajipox rehiajipichto himenpox
tñahine hactinam Jepekbar, Pocia ak, mo bi-
hauiohajipox hauiohajipox rehiajipichto himenpox
yamorinam, he yñrika tñahine nooakinx hygtpi-
tiburu tpyahouib, aje chipomorjach nhepmotin ix-
Jaiburu minpox hauiohajipox camouñpaby pikho-
jaiburu tñahine hactinam Jepekbar. Pocia ak, mo bi-

Llepuñi noraskhi 3mihin a ñim biñhomenehi ñphne-
cra pedofopmauiña, ñgoponui aroi mycian ñbrephyntica
jio hapdoninx ñac a Gooparéti ñpochi Pñky, Hacchija-
kom ñporo mycian ñ kartajinupki Bojorajapi 3reb-
hyntica jio corix hapojaíba, ñwó6 ñgoponinti ñx Bñja-
monjephehna ñpoteccathteba. Ñk shameo ñyba ñpote-
cthathtam ñnninkom haujohajaphoro ñgyy ha hi-
ñneuphrix ñemixañ he jñmte tomy, ñwó ñfotep no-
mumpobar ñjigjio i horjy biþy ñ hñneupkri ñmobí.

и чистоты винных напаров, то б. сюда едва ли
внедрение винного напарования не окажет
полезного влияния на производство вина.
Впрочем, для этого потребуется время.
Следует, однако, отметить, что виноградные
помощники, как правило, не имеют специ-
альных знаний и не могут оценить достоинств
и недостатков винного напарования.
Однако, если учесть, что виноградные
помощники являются основным источником
информации о виноделии, то можно предположить,
что они будут способствовать распространению
вина винного напарования.

Хаулохајпини ан пикхонхајпини краја
тоти ан ишуми жељекарен е пеъзяларатом 3 ојхоро
соки бхатпилхорто позартикя навуц, а 3 ајгаторо
соки міжханохајпини білхочн, Ожходига ан
соки жељекнрба білжада а мекак небрічиних
соки жељекнрба білжада охенжо охтижанк
Але коги бопотбаса нормик хаулохајпини чити-
хотаман ан жељекнрба міжханохајпини краја-
якоб санхкеннан гардуних крајаји мінниних, ан-
мажнікс б міжханохајпини зогах нефемокеңи баподжан ар-
спечтуро үл онжаза тупонечн мокка б үзіл сочре-
піланан б жеекин мілі ! непотрим мінхаджоро білкы б
хорім сібит, же б Кахадж ! 3 МА ічкыюлб мінхаджоро
інчі шартнан, коги б Тілжетіннін Аменпінін біртюзін-
жіб, а 1 б із неғадіктопнанх зогах, Тожоран неға-
сымнірыз қоғоз ! 63
“Нема білжад, кіра б үзіл 6 біл Бора”, мәе 663
жануі пеъзіл, Тебпаккеңнан Сабіржан Тінчма, үзі
хануі, то үл ніпарне мокса жељекнрба білжад
коги ожхородо ! үннінкөм жељекары ! білжад е

верхівка, якою вона лишилась і в СССР не зважаючи на "революції" 1905 і 1917 рр.

Як була царська, так є й большевицька держава не виявом найвищого стремління нації до найцільнішої злукі всіх її частин, але знаряддям найлютішого поборення стремління всіх поневолених націй відокремитися від Московщини. Ніде не було доведено так яскраво як тут, що лише національна держава може бути в повній мірі політичною організацією нації.

Ніяка, навіть найширша, національно-політична автономія не може заступити нації її власної держави, головною прикметою якої є її сувереність. Ніяка автономія не є в стані дати нації можности і права користати без ніяких обмежень з усіх її сил і засобів, а кожне обмеження цього роду викликає у недержавної нації стремління поширити свою автономію до цілковитої незалежності, до цього ж провадить і намагання панівної нації втримати свою зверхність, що спричинює завжди внутрішню боротьбу в державі, яка знесилює як державну так і недержавну націю.

Питання про самообмеження чи примусове обмеження суверенності національної держави, яке може стати актуальним в звязку з плянами утворення загально-европейської Унії держав, може бути дискутоване лише поміж самостійними державами, отже і з участю лише самостійної України. Зрештою питання це до теми, як вітмкове, не належить. Тут буде досить тим часом зазначити, що незалежність і воля чинності якоїсь національної держави, як і окремої особи, повинні мати свої межі дотикаючи обсягу таких же прав інших. Отже держави, які порушують незалежність і безпеку інших, особливо якоюсь співчинністю з Москвою, втрачають природно самі право на те, чого вони плянують позбавити інших.

Державна влада вимагає від своєї нації передусім довіря, без якого ніяка поважніша чинність обчислена на довший час не була б можливою, а смішно було б вимагати від якоїсь нації довіря до чужинецької влади. Ніяка автономія не дає нації права на власне військо і власне дипломатичне заступництво. А примус надіяться на збройні сили кермовані чужою нацією, може викликати у недержавної нації лише почуття меншеварності і брак віри у власні сили. Ніяка нація не може також довірити іншій заступати її перед світом.

Як мало може автономія заступити нації її власну державу, унагляднiv найкраще сумний досвід версайських "миротворців", а зокрема "Союз Народів", одним з обовязків якого була "оборона національних меншин", яким було обіцяно національну автономію в Польщі, ЧСР, Югославії та інших державних новотворах на південнім сході і в центрі Європи. Не буде пересадою сказати, що відносини поміж націями і державами устійшені по першій світовій війні були головною причиною вибуху другої.

Лише національна держава мостить шлях до вільного розвитку збірної духовності нації і здійснює її етичні вимоги. Лише держава втілює і творить національне право, лише вона забезпечує моральний та інтелектуальний розвиток нації і лише вона боронить її від отруйних чужинецьких впливів. Не буде пересадою сказати, що майже всі хиби національної української психіки виникли й розвинулись наслідком браку власної держави та асиміляційних впливів сусідів України, Московщини і Польщі.

Вплив і участь держави в усіх головних діяннях національного життя остатньки значні, що недержавна нація не є властиво нацією в сучаснім розумінні цього слова, а в кожнім разі не перебуває в нормальніх умовах свого розвитку. І чим більшого внутрішнього розвитку осягає нація, чим складнішими робляться відносини поміж поодинокими націями, тим більше зростає роля національної держави, тим ширшим робиться обсяг її чинності.

Роля держави в житті нації в добі започаткованій кінцем першої світової війни безмірно зросла і прибрала цілком нове значіння. До цього допровадила без сумніву революція поневолених націй проти московського панування на руїнах царської деспотії. Політичним змістом цієї революції, дальший рух якої триває й тепер, була боротьба цих націй за їх власну державність проти хижакської в самій її основі московської держави. Поразка поневолених націй в боротьбі проти нового большевицького імперіалізму опертого на рештках збройних сил царизму та підтриманню московського централізму західними великорадянськими державами не була остаточною. Большевізм, як купність засобів московської "держави без нації" в боротьбі проти поневолених націй, було винесено далеко поза межі СССР.

Потворна гіпертрофія державної влади Мос-

кви і поширення большевизму в Європі спричинили надмірне зміцнення державної влади і в національних великороджавах, Італії та Німеччині, у формі фашизму, зглядно національного соціалізму, що в початковій стадії свого розвитку служили без сумніву для оборони проти большевизму. Небувалі зміни в політичному житті Європи та позбавлення її ринків збути на Україні та на землях інших націй поневолених Москвою, а почасти і на Далекім Сході, спричинили незнану досі господарську крізу в усіх великороджавах європейського суходолу, яка поширилась пізніше і на ЗДА. Світова господарська кріза поставила в свою чергу надмірно тяжкі завдання перед державою владою та попровадила до відповідного зросту її обсягу і прерогатив. Намагання західних великороджав відгородити большевицьку деспотію від решти світу кінчились цілковитою поразкою не лише тому, що територія захоплена ним була вже завеликою, а й тому, що сучасна лучність між поодинокими державами і націями є завеликою для цього. Отже зробився світ свідком наскрізь парадокального на перший погляд явища, що большевізм, який виник у війні Москви проти визволених розбиттям Росії націй, спричинив посередньо в Америці Нью Діл Розвелта, а відтак і пляновану та кермовану господарку більш менш в цілім світі.

Знаємо, що небувалий зріст централізованої державної влади в Італії та Німеччині відхилив їх від початкового завдання боротьби проти московського імперіалізму, званого большевизмом, та спрямував на чин також імперіалістичного характеру. Досліджувати, в якій мірі участь московського уряду в Союзі Народів не лише зробила нову війну неминучою, а й не дала її обмежити самими тоталітарними державами, до теми цієї праці не належить. Тут вистарчає ствердити, що друга світова війна, яка миром в ніякім разі не кінчилається, збільшила далі роля державної влади в життю всіх націй. Опerreте на терорі і демагогії, централізоване божевільно большевицьке "нормування й кермування" не вільницької праці і найменших ділянок життя "саветських граждан" зробило плянізм і диріжізм, ці два стовпи гіпертрофії державної влади, не обхідним лихом більш менш в цілім світі. Державне плянування й кермування, цебто примусове нормування життя населення, переступило межі окремих держав і захопило міждержавні відносини. Найбільш характеристичне в цім від-

ношенню є може жадання Маршала, щоб європейські держави порозумілись між собою, коли хочуть мати господарську поміч Америки.

Коли прихильники суспільніцької ідеології намагаються зясувати необхідність примусового регулювання господарства розвитком машинізму, а большевицька демагогія перевалює відповідальність за все на "анаархізм капіталістичного виробництва", то тримаючись національної ідеології треба визнати, що примусове регулювання економічного життя нації державою є лише засобом оборони проти світової крізи викликаної походом Москви проти сусідніх націй і самої засади національної державності. Сучасна боротьба культурного людства проти наступу Москви є в своїй основі боротьбою за існування вільних національних держав проти московського імперіалізму, які самі є лише в стані забезпечити волю і добробут своїм громадянам, устійнивши належне співробітництво між державою владою і нацією, між національною спільнотою та кожним до неї принадливим.

Ціла державна будова нації тримається на чинності національних одиниць. Розподіл членів нації на працівні групи відповідно до цілого пляну чинності є єдиним поділом їх, якого вона вимагає. Є він здоровим розподілом функцій в національному організмі, що провадить до його кращої чинності, до вищої політичної форми національної одноцільності. Одноцільність виробної групи, визнана зрештою і Інтернаціон. Офісом Праці, яка має до діла з трьома чинниками виробного процесу, представниками держави, підприємців і робітників, зменшує до мінімуму "класові" противенства та нагоди до "боротьби класів". Кожний працівник незалежно від того, де і як він працює, повинен бути першзваже членом власної нації, а потім вже членом працівної групи. Людина в межах новітньої нації повинна не для того працювати, щоб мати можливість існувати, але жити для того, щоб працювати. Її сила має походити з радості життя і вільної праці на користь національної спільноти. Працівник в національній державі повинен не змагатися безоглядно за кращі умовини лише власного існування, а витворювати їх власною працею для себе і інших.

Інтелектуальна верхівка державної нації має заступати не "класи", боротьбу яких допровадила большевицька демагогія до абсурду, а працівні групи, які перебрали виконання тих чи інших:

завдань в тій чи іншій ділянці національного життя. Національна верхівка в незалежній державі має бути не кастою, а щаблем в розвитку кожної одиниці, працівної групи і цілої нації. Завдання цеї національної еліти є служити взірцем і прикладом для цілої національної спільноти, підносити її рівень під кожним оглядом, переводити вирівняння нації на її кращих синів. Шлях до еліти вільний для кожного, до неї прямується виявляючи власні здібності у власнім фаху, перебираючи провідну роль у вибраній чи дорученій праці. Лише досконалим виконанням своїх окремих функцій підноситься одиниця понад ними і вступає до проводу, завданням якого є координувати чинність поодиноких працівників груп.

Як перемогла національна держава сусільну структуру колишнього феодально-станового ладу, так перемагає вона тепер клясову боротьбу і політичне партійництво, хоробливість яких виявилась виразно вже по другій світовій війні, зокрема і в неспроможності противитися належно наступові московського імперіалізму, що творить і далі загрозу для цілого культурного людства. Острівна незалежність Великобританії дозволяє їй вдоволятися трьома, а фактично й двома партіями, що провадять спільну зовнішню політику, цебто заперечують партійну зasadу бо республиканці є остільки ж добрими демократами, як і демократи республиканцями. Ці "партиї" не лише провадять спільну зовнішню політику, а й в багатьох внутрішніх справах вяжуться члени законодавчих зборів все менше своєю партійною приналежністю. Однопартійність є ж не лише льготичним, а й фільольготичним нонсенсом, бо одна частина припускає обовязково існування принаїмні ще одної. Що ж до большевицької "партиї" та "непартійних большевиків", то досить буде зазначити, що большевизм належить передусім до категорії не соціальної, а національної патольогії.

Сучасний характер верхівки в національній державі не позбавляє її ані трохи історичних традицій її попередниць не зважаючи на їх відмінний сусільний стан. І українська верхівка може спіратися на спадщину великих чинів, українських князів, гетьманів, старшини і видатніших одиниць з усіх частин нації минулих віків, бо вони живуть далі в її надрах. Але славетні традиції належать лише тим, які їх гідно продовжують.

Не той чи інший політичний лад держави забезпечує волю й добробут нації, але лише її заступництво витворює лад потрібний для цього. Московські імперіалісти обстоюють так палко "демократичні права", бо знають, що здеморалізувати народні маси в чужій державі без порівняння легче ніж дістатися до фортеці національного проводу. Колись українці думали, що досить буде мати "демократичний" лад поваливші царат, щоб осягти національну волю. Не менше зрештою ніж ті українці в краю і на чужині, які сподівалися, що "світова демократія" чи "Європа" буде їх підтримувати в боротьбі проти Москви. Підтримання інших можна здобути лише маючи значні власні національні сили.

* * *

Коли ми не можемо уявити собі державної нації без війська, то це значить, що воно є її істотною прикметою й необхідним чинником її існування. Той факт, що збройна сила яко така старша нації, а до того ж буvala знаряддям в руках інституцій чи колективів, які з нацією мали дуже мало, або й нічого спільногого, цього твердження відносно національного війська ані трохи не порушає. Військо організована збройна сила, виникло разом з родовими і расовими зародками нації і еволюціонувало протягом своєї кількатисячелітньої історії назад до нації. Сучасна національна армія ріжниться з погляду ідеологічного та організаційного від римських легіонів з їх помічними збройними силами "варварів", чи від середньовічних ляндскнехтів, які бились за того, хто їм платив, як сучасна скоро-стрільна гармата від катапульти і гармати, що стріляла камінними кулями.

Духово ріжниться армії національних держав Європи поважно навіть від тих, що бились в часі першої світової війни. Зріс у великій мірі звязок поміж нацією і її армією, обопільний вплив, поміж військом і "цивільним" населенням, стерлись майже цілком межі між ними, які існували ще в часі попередньої війни. Особливої уваги заслуговує ця еволюція на українських землях, якій мала б бути присвячена окрема праця. Тим часом досить буде вказати на відносини, які устійнилися свого часу між українським населенням та УСС, а відтак між населенням та українськими повстанцями, що продовжили збройну боротьбу проти Москви аж до 1922-23 р. і витворили нові збройні традиції, які віджили знов тепер

в геройських чинах УПА по другій світовій війні.

У війську знаходять свій найвищий розвиток і вияв деякі інші складники нації, на які вказувалось раніше. Збройні традиції належать до історичних традицій, які найглибше вкорінились в памяті народу і які втрачають без наявності націон. війська в значній мірі свій реальний зміст. Спомини про славетні збройні чини українських князів, гетьманів і героїв останньої визвольної доби, що триває і тепер вже в співчинності українських збройних сил з іншими націями і державами, що провадять боротьбу проти московського імперіалізму, творять одну з найміцніших основ українського національного духу. Ріками української крові пролитої в обороні батьківщини виписано грамоту національно-державної суверенності, якої не зітрутуть ніякі паперові умови ворогів України дотично її земель. Збройними чинами промовляє минувшина найголосніше до сучасності. Смерть є найбільш безсумнівним посвідченням чинів життя, бо його можна дати лише один раз.

Військо є найвищим виявом стремління всіх частин нації до спільногодержавного життя, бо цей вияв волі народу доводиться готовістю, віддати життя на полі бою за здійснення чи втімання національної державності. Військо унагляднює найяскравіше органічну сполучку минувшини і сучасності з майбутністю, бо вояки вмирають на полі бою на те, щоб наступні покоління могли жити. Яке глибоке значіння має це, можна найкраще бачити з того, що Україна втратила в часі "миру" між 1926 і 1939 рр. після офіційної советської статистики понад 6 мільйонів населення, отже більше ніж в часі першої світової і наступної українсько-московської війни.

Військо є не лише збройною, а й моральною силою нації, без якої її існування не може мати потрібної міцної основи. Військо є здійсненням найвищої моральної вимоги, віддати життя своє за своїх близьких. Воно дає цілій нації віру в себе і почуття безпеки, без яких ніяка організована чинність не є властиво можливою. Військо є заборолом національної гідності, без додержання якої існування якоєї нації між іншими остільки ж немислиме, як і поодинокої людини в культурній спільноті. У війську бачить нація

себе як у дзеркалі, в нім усвідомлює власну силу, отже основу самої себе. У війську бачить вона найвищу оборону всіх своїх скарбів духових і матеріальних, без яких життя нації позбавлене змісту й вартості. Військо є основою внутрішнього спокою і ладу, захистом від отруйних ворожих впливів з боку тих, що мають повагу лише перед силою зброї. Посилаючи синів і братів до війська дає кожна родина й ціла нація найвищий вияв довіря до свого національно-державного проводу, віддаючи до його рук власну силу.

Військо є високою школою національно-державного виховання, яку нічим іншим застуپити не можна. Лише у війську дістає юнак належне чинне національне виховання і викінчує основу свого духового і фізичного розвитку започаткованого національною родиною, школою і тіловихованням. Лише у війську дістає молодь прикмети, без яких існування державної нації немислиме, здібність слухатися і наказувати, виконувати доручене за кожну ціну і спонукувати інших виконувати власні накази. Лише у війську може зрозуміти молодь цілу вагу рішучого чину, який рішає часом про долю нації, та порожність демагогічних фраз.

Лише військо і військовий дух можуть випалити ті болячки, які повстали в українськім національнім організмі протягом віків неволі, усунути з нього отрую "демократичної" московської пропаганди, якою було защеплено деяким українським колам ворожість до "мілітаризму". Лише власне національне військо може викоринити остаточно поширене серед українських "хутторянських просвіттян" легковаження власної збройної сили та нехіть до військової служби, які коштували Україну такі жахливі жертви в добі Центральної Ради.

Військо в боротьбі української нації за існування має без порівняння більше значіння, ніж для якоєї іншої нації. Військо не лише мусить перемогти ті недуги нації, які повстали наслідком його браку протягом двох соток років, а й розвинутися якісно й кількісно до ступня, що дозволив би бути Україні тим, чим вона була раніше, передовою стежкою Європи в боротьбі проти московського хижакства.

М. М.

Провідна верства нації

ЩО Є НАЦІОНАЛЬНИМ ПРОВОДОМ

Українська історія від своєї старовини повна взірців неперевершеної сили і правильного розуміння серед провідної верстви своїх обовязків. Ще Святослав Завойовник дав у слові („не посоромим землі Руської, мертвій бо сорому не мають“) і в чині (поляг головою на чолі війська свого) взірець носія ідеї провідної верстви. Пізніше ко-зацтво, особливо Богдан Хмельницький і його доба й оточення, гідно продовжували цю величну і славну традицію провідної верстви. В новітній історії відродження провідної верстви було рівнозначне відродженню нації. І коли ми й досі не маємо волі і своєї держави та починаючи від 1917 року ведемо збройну боротьбу і не осягли перемоги, зокрема і особливо в 1917-20 роках, то виключно тому, що наша провідна верства не здолала виконати своє завдання. Була заслаба для цього чисельно, організаційно і духовно-морально. В військовій справі є один принцип, який зводиться до простого ствердження — немає поганого вояка, — є поганий командир, погана організація армії, погана, так би мовити, провідна верства армії, яка не вміє, не має сили, нездатна чи не розуміє, як з людської маси організувати військо, армію. Цей приклад, взятий з одної ділянки людського життя, найкраще подає характеристику ролі провідної верстви для того, аби маса перетворилася в спільноту. Незрівняно складніший соціальний організм, який є нація і незрівняно складніше завдання і вимоги, які ставить нація до своєї провідної верстви, щоб у висліді дії провідної верстви з етнографічно-племінної маси народу постала нація.

Провідні функції в спільноті виконує кожна людина, життєдіяльність якої в той або інший спосіб має своїм вислідом організуючий вплив на спосіб життя, поступування і його напрямок іншої людини. Функцію провідної верстви нації виконує кожен батько-матір, які добре виховують своїх дітей і цим побіч добrego виховання своїх власних дітей на добрих громадян, впливають на зміцнення цих самих процесів і в оточенні — на своїх співгромадян, на їх дітей. І в цей спосіб вони виконують функції і завдання провідної верстви. Кожен добрий господар-хлібороб, що веде добре свою родину, свою господарку, що своїм життям, особистим прикладом, впливає на оточення своїх сусідів-хліборобів, які з нього переймають і наслідують взірці ведення родини, господарки і т. п., цим самим виконує ролю провідника, члена провідної верстви.

Кожні батько-матір, що добре виховують дітей, кожен господар, що добре веде свою господарку, **кохночасно свідомі** своєї суспільно-громадської провідницької ролі. І ця провідницька роль того роду людей морально сприймається оточенням безумовно і беззастережно та діє як організуючий і унапрямлюючий чинник уже самим фактом своєго існування. Але така провідницька роль людини ще не є властивим проводом спільноти в розумінні політичного проводу, бо в цих діях провідних людей того типу ще немає дій, нормативно зобовязуючих ціле суспільство. Їх поступування, їх провідництво ще не є зобовя-

зуючою нормою для сусільства чи для його поодинокого відтинка. Провідницька роль в суспільстві такого роду людей набуває значення політичного проводу з хвилиною, коли їх поступування, взірці їх діяльності становляться зобовязуючою нормою для оточення. Рядовий вояк армії геройчно поставивши в бою, веде **морально** за собою інших і є **моральним** провідником в даній мент, а коли ці його особисті моральні якості поєднуються з виконанням ним обовязків підофіцера чи офіцера, цебто зі станом **політичним**, **нормативним**, зобовязуючим оточення (його вояків), то цим самим ця людина набула соціально-нової природи: стала членом провідної верстви в політичному значенні.

Кожна без винятку людина може мати в собі прикмети провідницькі і їх своїм життям і поступуванням здійснювати супроти своєго оточення, як органічний і невимушений вислів своєї особистої життєдіяльності, але властивим проводом в політичному значенні людина стає, коли ці свої прикмети оформлює в свідомо-означеніх соціальних обовязках проводу спільнотою: коли особистий геройзм і посвята вояка армії в ньому особисто переростає в стремління стати офіцером, коли він супроти оточення з персоніфікатора **морального** провідництва стає персоніфікатором зобовязуючого, **політичного** провідництва.

В такий спосіб твориться власний провід нації, політичний провід на різноманітних відтинках життя. Хоробрій вояк змагає стати офіцером і генералом, ревний віруючий християнин змагає стати і стає священиком, ченцем, добрий вихователь своїх власних дітей змагає і стає учителем дітей і юнацтва, добрий господар особисто стає організатором, провідником цілої хліборобської громади і відповідно до своїх здібностей й уміостей скеровує та нормалізує життя цілої громади.

В остаточному висліді в середині нації витворюється ієрархізована система національного проводу, що складається з людей, які свої особисті провідницькі якості — геройзм, чеснотливість, господарність і т. п. поєднують з виконанням відповідних, суспільство організуючих функцій.

ВНУТРІШНІЙ РОЗКЛАД І ДЕГЕНЕРАЦІЯ ПРОВІДНОЇ ВЕРСТВИ

Провідна верства яка вилонилась з народу та посіла в ньому політичні позиції національного проводу у висліді своїх **моральних** якостей для здійснення проводу, дістає в свої руки владу, цебто силу чинника нормативного, зобовязуючого ціле суспільство.

Посідання провідною верствою влади, а без посідання влади ніякого політичного проводу здійснювати не можна, таїть в собі величезні небезпеки для внутрішнього розкладу і дегенерації провідної верстви. Є приповідка — „влада псує людину“. Посідання влади, як прерогативи провідної верстви, до моральних прикмет провідної верстви, які єдино є представовими для здійснення проводу, додає елемент влади — тобто механічної санкції без непосереднього вкладу представником цієї влади санкції моральної вигляді своєго особистого провідного посту-

повання. Прикладом, офіцер зі своєго титулу може послати свою частину в бій, не приймаючи в ньому особистої і безпосередньої участі, хоч ця участь є конечною хоч би з природи моральнюю, коли не з безпосередньо-організаційною; священик може накликати до милосердя і жертвенности для ближнього, а сам особисто може таким не бути. Тоді в провідній верстві залишається лише політична санкція, яка випливає з посідання нею влади, а зникає її ґрунт і основа — посідання моральної основи. Тоді провідна верства втрачає внутрішні моральні провідницькі якості і починає дегенерувати, розкладатись: офіцера слухають і його накази виконують з механічного тиску наказів і примусу і змагають від виконання їх ухилятися, особисто немилосердного і не жертвенногом священика не слухають і відповідно до його науки не поступають, бо з його науки зник дух цієї науки, який може бути лише тоді, коли слово не розходиться з ділом і т. п.

Провідна верства втрачає в масі моральний авторитет, а ця маса морально протиставиться проводові. Відбувається розлам спільноти на дві частини, собі взаємно противставних і ворожих, з яких винним є провід.

У висліді приходить часто втрата суверенності нації і чужка неволя.

ВІДРОДЖЕННЯ ПРОВІДНОЇ ВЕРСТВИ

Процес відродження провідної верстви нації це є такий суспільний процес, в перебігу якого з загальної маси народу на різноманітних відтінках життя вилоняються такі люди, які не тільки особистим прикладом своєго життя творять моральні взірці, на які орієнтується поступовання оточення, а й ставлять ціллю життя свою особисту поведінку в суспільстві зробити нормативною, зобовязуючою для цілого суспільства, а відповідними способами організації і поєднання з іншими того ж типу людьми в спільній взаємодії витворити, відродити національну провідну верству, як чинник суверенного життєвиявлення нації.

Цей процес перебуває під постійною контролею і систематичним затамуванням і знищеннем від чужинця, що поневолив націю і змагає до навязання її *своєго* проводу та перетворення маси поневоленої нації в своє житлове підгрунтя, в погній для себе. Тому регенерація національної провідної верстви у поневоленої нації є однотаково процесом боротьби з ворогом зі всіма випливаючими наслідками. І ця боротьба ніколи не завершується миром або компромісом, а тільки остаточною перемогою тієї або другої сторони. Тому регенеруюча провідна верста поневоленої нації завжди має перед собою остаточну перспективу — безпосередній бій і збройне змагання з накидуванням ворогом провідною верствою та її організацією.

Цей фінал перед регенеруючою провідною верствою кожної нації, яка є поневоленою, клічним, так би мовити стрижневим в рації її існування. Коли цього фіналу регенеруюча провідна верства перед собою не має, то вона у *властивому* сенсі ні в натурі, ні в своїй потенції не є властивою провідною верствою, а тільки її фікцією, при тому часто густо фікцією, на яку збиває регенеруючу провідну верству чужка і ворожа окупація, не можучи за-

тамувати або знищити регенерацію провідної верстви поневоленої нації. В українській історії таким збиванням регенерації провідної верстви в новітній добі було скерування цього процесу на соціалістичні рейки культурництва, все-світтянства, федералізму і т. п., а завершилось „українською національною“ державою по формі і московською колонією по змісту.

Відроджувана провідна верства поневоленої нації має перед собою невідхильну і невідкличну перспективу — вступити в боротьбу з проідною верствою, накиненою окупантом, її в цій боротьбі перемогти і стати на її місце, як втілення суверенітету нації.

В дальшому бути кожночасно готовою вступити в боротьбу на життя і смерть в обороні суверенітету нації з кожним ворогом, що на цей суверенітет зробив би замах.

Отже — кожен представник провідної верстви самим фактом виконання своєї провідної ролі зрікається *самого себе* і в глибшому значенні слова *перестає існувати для себе*. Коли представник провідної верстви не має цих внутрішніх заложень, як своєї невідемної складової частки духовно-моральної цілості, то ця людина не є і не може бути членом провідної верстви, бо в критичну хвилину вона не буде здатною „перемогти або вмерти“, а спробує найти третій вихід — компроміс, тоді у висліді буде видана ворогові масою, зрадженою, коли ця людина ще не втратила решток чести, або переїде на службу ворогові, коли вона є в грунті аморальною.

Часто регенеруюча провідна верства поневоленої нації, як соціальний вислів стихійного хотіння, волі маси, на перших щаблях своєго розвитку не усвідомляє собі навіть остаточних шляхів, ролі і цілей цього процесу та свого завдання в ньому.

В минулому столітті слова заповіту Т. Шевченка:

„...Поховайте та вставайте — кайдани порвіте
І вражкою злою кровлю волю окропіте...“

сприймали як художню алегорію, а не прямий і безпосередній наказ-програму для провідної верстви.

В основному ж процес відродження провідної верстви та її дія відбувається на здорових основах духовно-моральної суверенності, свідомості своїх остаточних цілей і завдань і правильних шляхів їх здійснення.

Т. Шевченко є найяркішою символічною постаттю в процесі відродження української національної провідної верстви. Він, ніби вулкан, вибухнув з надр нації.

Епілогою боротьби української старої провідної верстви був бій під Конотопом в 1659 р.— 26. травня, коли стара українська провідна верста дала свій останній суверений бій Москві. Фізично вона перемогла, але це була її лебединя пісня. Прологом відродження нової провідної верстви нації був бій з Москвою недалеко того ж Конотопу, під селом Крути, 29. січня 1918 року „крутицьких тернопільців“ — юнацького цвіту Києва. Фізично вони полягли всі, але перемогли і собою втілили образ нової провідної верстви нації. Многогранні процеси відродження нації — в духовості, в культурі, в літературі і т. п. — завершилися синтезом всіх цих складових: чином жертви крові.

(В скороченні з „У. Д.“)

ЖЕРТВИ

на ФОНД ДОПОМОГИ ВОЮЮЧІЙ УКРАЇНІ

Від. ООЧСУ Гартфорд, Конн., збірка \$168.04, п. Дідик, Гартфорд, Конн., \$10.00, Від. ООЧСУ Чікаго, Ілл., збірка \$39.00, Відділ ООЧСУ Байон, Н. Й., збірка \$20.00, П. Зілинський, даток \$30.00, Відділ ООЧСУ Клівленд, Ог., збірка на весіллю \$16.00, Відділ ООЧСУ Гартфорд, Конн., збірка \$100.00, Відділ ООЧСУ Дітройт, Миш., збірка на весіллю п. Дідика \$82.55, Від. ООЧСУ Ньюарк, Н. Дж., збірка \$18.00, Відділ СУМА Ньюарк, Н. Дж., збірка \$18.00, Відділ ООЧСУ Байон, Н. Й., збірка \$33.00, П. Колодій, Вайнсвілл, Н. К., збірка на святі 1, листопада \$22.50, Відділ ООЧСУ Трентон, Н. Дж., збірка на святі 1. листопада \$15.55, Пан Царик, Балтимор, Мд., збірка \$12.00, Союз Українок, Чікаго, Ілл., збірка \$21.00, Від. ООЧСУ Картерет, Н. Дж., збірка на святі 1. листопада \$19.40, Відділ ООЧСУ Йонкерс, Н. Й., збірка на академії в честь сл. п. Т. Чупринки \$13.86, П. Володимир Балабан, Френхтон, Н. Дж., даток \$2.00, Відділ ООЧСУ Картерет, Н. Дж., збірка на просфорі \$19.00, Відділ ООЧСУ Елізабет, Н. Дж., збірка на панаході по сл. п. Тар. Чупринці \$15.26, Пан Гранківський, Степлетон,

Н. Й., збірка на весіллю \$47.55, П. Дмитро Штогрин, Міннеаполіс, Mn., збірка на хрестинах у п. Кравця М. I. \$11.00, Відділ У. Н. С. Степлетон, Н. Й., зб. на академії в честь Шевченка \$52.00, Союз Українок в Чікаго, Ілл., збірка на академії в честь О. Басараб \$73.00.

Цілу суму оголошених жертв передано до Народного Фонду УКК.

ЖЕРТВОДАВЦЯМ СКЛАДАЄМО ЩИРУ ПОДЯКУ.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ „ВІСНИКА“ В ЗДА. І КАНАДІ

Передплата на рік	\$2.00
Передплата на півроку	1.25
Ціна окремого примірника50
Передплата для Канади на рік	2.50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошевим переказом (моней ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки й грошеві перекази треба виповнювати на адресу:

“V I S N Y K”

P. O. Box 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Про всякі зміни адреси прохаемо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню адресу.

Адміністрація.

„ВІСНИК“ — ОРГАН ООЧСУ
Редакція Колегія
Відповідальний редактор
Ігнат М. Білинський
Адреса:
O. D. F. F. U.
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.